

**T.C.
KADIR HAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FİNANS VE BANKACILIK ANABİLİM DALI**

YÜKSEKLİSANS TEZİ

**L/C İŞLEMLERİNDE YURTDIŞI BANKALARIN
ORGANİZASYON YAPISI FARKLILIĞINDAN
KAYNAKLANAN SORUNLU OLAYLAR**

**DANIŞMAN
YRD.DOÇ.DR. SEDAT AYBAR**

**HAZIRLAYAN
NİHAL TUNA
2004.09.03.001**

İSTANBUL,2006

INTRODUCTION

This thesis purpose is examination the problems by reason of Bank's organizational structure. Globalization increasing to the importance of international trade. In recent years Banks increasing to the profitable enter into new bergain existing of the enlarge market share defend of base deposit and increasing. On the grounds where go to conjunction and a lot of banks were consolidated. These Banks during the conjunction to combination of common under same roof on their different organizational structure.

Generally developping countries banks when the establish their organization constitution they make to copy from the other banks which on developped countries. Fro example, the first operational department has been established by the Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. after a lot of Banks start to implementing same organizational structure.

There are two different departments in Operational Centre. In foreign trade operation dapartment eventuates import, export and these sub-products. For example, letter of credit, divided for within different departments as Export documents department. Each of these foreign trade products in different departments under operational centre demonstration to provide decrease the cost, earn process speed and operational risk decreasing.

However different departments implementation change from banks to banks therefore this process lead into same mistakes. This thesis following involve these problems into true life examples and neccessary to makes about suggestion.

When the first part is preparing on hand literature scan explained to inspection of the history of development, L/C utility of importer and exporter focused on kind of L/C using delivery terms and concerning observation documents standard.

When second part processes of L/C to give way to encountered problematic event. When in this part research meeting by Turkey Committee President Mr.Haluk Erdomol and committee member of Mr.Yahya Kütük. Moreover to benefit from book is concerning L/C problematic event and ICC approach.

In third part explained that these Banks different organizational structure and discuss the these problems. This part prepared from banks co-worker meeting and to buy the line from. In our bank operations department's Sub.Manager Ayhan Özen's to buy the line about our bank and other banks facts of experience on L/C processes and with foreign relations Department's Sub.Manager Mr.Alper Güleç and Mr.Semih Özkan talk about to problematis act as corospondent relations result of disservice on postfinancing L/C.

When thesis preparing to use facts of experience following to interested in problematic L/C processes scanned swift messages and research to the where problems source.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR

GİRİŞ

I. BÖLÜM.....	3
1. AKREDİTİFİN TANIMI.....	3
1.1. Akreditifin Tarihi Gelişimi.....	4
1.2. Akreditifte Taraflar ve Fonksiyonları.....	6
1.2.1. Amir-İthalatçı.....	6
1.2.2. Amir Bankası – İthalatçı Bankası.....	6
1.2.2.1. Amir Bankaların ve Teyit Bankalarının Yükümlülüğü....	6
1.2.3. Lehdar Bankası-İhbar Bankası – Görevli Banka.....	8
1.2.3.1. İhbar Bankasının Yükümlülüğü.....	9
1.2.4. Lehdar-İhracatçı.....	9
1.3. Akreditifin Çeşitleri.....	9
1.3.1. Dönülebilir ve Dönülemez Akreditifler.....	9
1.3.1.1. Dönülebilir L/C.....	10
1.3.1.2. Dönülemez L/C.....	10
1.3.2. Teyitli ve Teyitsiz Akreditifler.....	10
1.3.2.1. Teyitsiz.....	10
1.3.2.2. Teyitli.....	11
1.3.3. Kullanım Bakımından Akreditifler.....	11
1.3.3.1. Vadeli Akreditifler.....	11
1.3.3.2. Kabul Kredili.....	12

1.3.3.3.	Vesaik İbrazında (Görüldüğünde) Ödemeli Akreditif.....	12
1.3.3.4.	İştirali Akreditif.....	12
1.3.3.5.	Rotatif Akreditif.....	12
1.3.3.6.	Devredilebilir Akreditif.....	13
1.3.3.7.	Bölünebilir Akreditif.....	14
1.3.3.8.	Red Clause Akreditif.....	14
1.3.3.9.	Green Clause Akreditif	14
1.3.3.10.	Karşılıklı (Back to back) Akreditif.....	15
1.3.3.11.	Stand by Akreditif.....	16
1.4.	Akreditifin Yararları.....	16
1.4.1.	İhracatçılar Yönünden.....	16
1.4.2.	İthalatçılar Yönünden.....	17
1.5.	Incoterms.....	18
1.5.1.	Incoterms'in Amacı.....	18
1.5.2.	Incoterms 2000.....	19
1.5.2.1.	Exwork – İş yerinde Teslim (EXW).....	19
1.5.2.2.	Taşıyıcıya Masrafsız Teslim (FCA).....	19
1.5.2.3.	Geminin Bordasında Masrafsız Teslim (FAS).....	19
1.5.2.4.	Güverdete Teslim (FOB).....	20
1.5.2.5.	Mal bedeli ve Navlun (CFR).....	20
1.5.2.6.	Mal Bedeli – Sigorta – Navlun (CIF).....	20
1.5.2.7.	Taşıma Ücreti Ödenmiş Olarak (CPT).....	20
1.5.2.8.	Taşıma ve Sigorta Bedeli Ödenmiş Olarak Teslim (CIP).....	21
1.5.2.9.	Sınırdaki Teslim (DAF).....	21
1.5.2.10.	Gemide Teslim (DES).....	21
1.5.2.11.	Rıhtımda Teslim (DEQ).....	21
1.5.2.12.	Gümrük Resmi Ödenmeksizin Teslim (DDU).....	22

1.5.2.13.	Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim (DDP).....	22
1.6.	Uluslararası Ticarete Aranan Başlıca Belgeler	
	ve İncelenmesine İlişkin Standartlar	22
1.6.1.	Sevk Belgeleri.....	23
1.6.1.1.	Deniz Konşimentosu	23
1.6.1.1.1.	Nama Yazılı Konşimento	23
1.6.1.1.2.	Emre veya Emrine Yazılı Konşimento.....	24
1.6.1.1.3.	Hamiline Yazılı Konşimento.....	24
1.6.2.	Navlun Sözleşmesi	24
1.6.2.1.	Kırkambar Navlun Sözleşmesi.....	25
1.6.2.2.	Charter Navlun Sözleşmesi.....	25
1.6.3.	Konşimento Türleri.....	26
1.6.3.1.	Yükleme Konşimentosu.....	26
1.6.3.2.	Temiz Konşimento – Kirlı (Kusurlu) Konşimento.....	26
1.6.3.3.	Bayat Konşimento.....	27
1.6.3.4.	Kombine Taşıma Belgeleri.....	29
1.6.3.5.	Kısa (Arkası Beyaz) Taşıma Belgesi.....	31
1.6.4.	Taşıma Belgeleri.....	32
1.6.4.1.	Havayolu Taşıma Belgesi.....	32
1.6.4.2.	Hamule Senedi.....	33
1.6.4.3.	CMR Taşıma Belgesi.....	34
1.6.5.	Nakliyeci Makbuzları ve FIATA Tesellüm Belgeleri.....	35
1.6.5.1.	Nakliyeci Makbuzları.....	35
1.6.5.2.	FIATA Tesellüm Belgeleri	36
1.6.6.	Posta Makbuzu veya Postalama Belgesi.....	37
1.6.7.	Sigorta Belgeleri.....	37
1.6.7.1.	Flotan Sigorta Poliçesi.....	40
1.6.7.2.	Kesin Sigorta Poliçesi.....	40
1.6.8.	Fatura.....	40
1.6.7.1.	Proforma Fatura.....	41
1.6.7.2.	Ticari Fatura.....	41

1.6.9.	Diğer Belgeler.....	42
1.6.9.1.	Menşe Şahadetnamesi.....	42
1.6.9.2.	Çeki Listesi.....	43
1.6.9.3.	Koli (Ambalaj) Listesi.....	44
1.6.9.4.	Sağlık Raporu.....	44
1.6.9.5.	Ekspertiz veya Analiz Raporu.....	44
II.	BÖLÜM.....	45
2.	AKREDİTİFLERE İLİSKİN SORUNLU OLAYLAR VE ICC GÖRÜŞLERİ.....	45
2.1.	Faturalara İlişkin Sorunlu Olaylar	46
2.1.1.	Olay No-1 Faturada Incoterm Eksikliği.....	46
2.1.2.	Olay No-2 Faturada İskonto Tutarının Yer Alması.....	47
2.1.3.	Olay No-3 Faturadaki Mal Tanımında Eksiklik Var mı?.....	48
2.1.4.	Olay No-4 Faturadaki Mal Tanımında Fazlalık (1).....	49
2.1.5.	Olay No-5 Faturadaki Mal Tanımında Fazlalık (2).....	50
2.2.	Yükleme Belgelerine İlişkin Sorunlu Olaylar.....	51
2.2.1.	Olay No-1 Konşimento Tarihi (B/L Date) İfadesinin Anlamı.....	51
2.2.2.	Olay No-2 Shipped tip Konşimentoda “On Board” Kaydı Konulmasına İlişkin Akreditif Şartı.....	52
2.2.3.	Olay No-3 Yükleme Kaydının Farklı Yazı Karakterleri İle Konulması.....	52
2.2.4.	Olay No-4 On Board Kaydı Eksikliği.....	53
2.2.5.	Olay No-5 Konşimentoda İki Gemi İsminin Yer Alması Halinde Yükleme Kaydında Gemi İsminde Belirtilmesi (1).....	53

2.2.6. Olay No-6	Konşimentoda İki Gemi İsminin Yer Alması Halinde Yükleme Kaydında Gemi İsminde Belirtilmesi (2).....	55
2.2.7. Olay No-7	Akreditif Şartında Yükleme Limanı veya Yerinin İsmi Yerine Ülke İsmi.....	56
2.2.8. Olay No-8	Konşimento Kopyasındaki Düzeltmenin Tasdiklenme Biçimi.....	57
2.2.9. Olay No-9	Taşıma Belgesinde Akreditif Amirinin Alıcı (Consignee) Gösterilmesinin Sonuçları.....	58
2.2.10. Olay No-10	Kaptanın İmzaladığı Konşimentoda Taşımacı İsmi Eksikliği.....	59
2.3. Diğer Belgelere İlişkin Sorunlu Olaylar.....		59
2.3.1. Olay No-1	FCR Taşıma Belgesi Değildir.....	59
2.3.2. Olay No-2	Menşe Şehadetnamesindeki Alıcı İle Konşimentodaki Alıcının Farklı Olması.....	60
2.3.3. Olay No-3	Menşe Şehadetnamesinde Ülkenin Belirtilmesi Gerekir.....	61
2.3.4. Olay No-4	Gözetim Raporunun Düzenleyicisi Doğru mu?.....	61
2.4. Genel Nitelikteki Sorunlu Olaylar.....		62
2.4.1. Olay No-1	Akreditif Vesaikinın Tahsile Gönderilmesi.....	62
2.4.2. Olay No-2	Yedi İş Günlük Sürenin Uygulanması.....	63
2.4.3. Olay No-3	Belgelerdeki Düzeltmelerin Tasdik Edilmesi.....	63
2.4.4. Olay No-4	Rezerv Altında Ödeme ve Gecikme Faizi Talebi.....	65
2.4.5. Olay No-5	Vesaikin Vadenin Son Gününde İbrazı ve Akreditifin Vesaik İncelenmesi İçin Belirli Süre Şartı İçermesi.....	66

III. BÖLÜM.....	67
3. Akreditiflere İlişkin Organizyon Yapısından Kaynaklanan Sorunlu Olaylar.....	67
3.1. Karışık Ödemeli Akreditiflere İlişkin Sorunlu Olaylar.....	68
3.1.1. Olay No-1 Vade Uzatımının Bildirilmemesi.....	68
3.1.2. Olay No-2 Gerçekleşmiş Transfer Bedelinin Tekrar Tahsil Edilmesi.....	70
3.2. Post Finansmanlı Akreditiflere İlişkin Sorunlu Olaylar.....	71
3.2.1. Olay No-1 Post Finansman İşlemlerinin Ayrı Bir Departmanda Takip Edilmesinin Sonuçları (1).....	71
3.2.2. Olay No-2 Post Finansman İşlemlerinin Ayrı Bir Departmanda Takip Edilmesinin Sonuçları (2).....	72
3.2.3. Olay No-3 Post Finansman Departmanı ile Operasyon Bölümü Arasındaki İletişimsizliğin Sonuçları.....	73
3.3. Farklı Ülke Uygulamalarından Kaynaklanan Sorunlar	74
3.3.1. Olay No-1 Akreditifin Görevli Bankadan Başka Bir Banka Nezdinde Kullanılması.....	74
3.3.2. Olay No-2 Tahsil Vesaiki ve Akreditif Departmanının Ayrı Olmasının Sonuçları	75

IV.	BÖLÜM.....	77
4.	SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	77
	KAYNAKLAR	79

KISALTMALAR

B/L	: Bill of Lading (Deniz Konşimentosu)
EXW	: Ex Work (İş Yerinde Teslim)
CFR	: Cost and Freight (Mal Bedeli ve Navlun)
CIF	: Cost Insurance and Freight (Mal Bedeli Sigorta Navlun)
CIP	: Carriage and Insurance Paid to (Taşıma ve Sigorta Bedeli Ödenmiş Olarak)
CMR	: Convention Merchandise Routiers (Karayolu Mal Dolaşım Birliği)
CPT	: Cost Prepaid (Taşıma Ücreti Ödenmiş Olarak)
DAF	: Delivered at Frontier (Sınırdaki Teslim)
DES	: Delivered Ex Ship (Gemide Teslim)
DEQ	: Delivered Ex Quay (Rıhtımda Teslim)
DDP	: Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim (Delivered Duty Paid)
DDU	: Delivered Duty Unpaid (Gümrük Resmi Ödenmeksizin Teslim)
FAS	: Free Alongside Ship (Geminin Bordasında Masrafsız Teslim)
FCA	: Free Carrier (Taşıyıcıya Masrafsız Teslim)
FCR	: Forwarding agents certificate of receipt
FCT	: Forwarding agents certificate of transport
FIATA	: Uluslararası Sevkiyat Acentaları Birlikleri Federasyonu
FOB	: Free on Board (Güvertede Teslim)
ICC	: International Chamber of Commerce
ISBP	: International Standart Banking Practice
L/C	: Letter of Credit (Akreditif)
S.W.I.F.T.	: Society For Worldwide Interbank Financial Telecommunication
UCP	: Uniform Customs and Practice for Commerce
MTO	: Milletlerarası Ticaret Odası

GİRİŞ

Bu tez L/C işlemlerinde bankaların organizasyonel yapılarının farklılığından kaynaklanan sorunların incelenmesini amaçlamaktadır. Küreselleşme uluslararası ticaretin önemini arttırmış, son yıllarda bankalar karlılıklarını artırmak, yeni pazarlara girmek, mevcut pazar payını büyütmek, mevduat tabanlarını korumak ve artırmak gibi sebeplerle birleşme yoluna gitmiş sonuç olarak birçok banka evliliği yaşanmıştır. Bankalar bu birleşmeler esnasında farklı organizasyon yapılarını ortak bir çatı altında birleştirmiştir.

Genellikle gelişmekte olan ülkelerdeki bankalar organizasyon yapısını oluştururken ekonomileri güçlü ülkelerdeki bankaların çalışma biçimlerini örnek alma yoluna giderler. Örnek verecek olursak ülkemizde ilk defa pazarlama faaliyetleri dışında kalan operasyonel işlemlerin şubelerde gerçekleştirilmesi yerine Operasyon Merkezi adı altında tek bir departmanda toplanması Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. ile sağlanmıştır. Daha sonra birçok banka aynı organizasyon yapısını uygulamaya başlamıştır.

Operasyon Merkezlerinde Dış İşlemler ve Krediler olarak iki ayrı departman bulunmaktadır. Dış İşlemler Servisinde İthalat-İhracat ve bunların alt ürünleri örneğin; Akreditif, Tahsil Vesaiki departmanı gibi kendi içinde bölümlere ayrılmaktadır. Dış Ticaret İşlemler açısından ele alırsak, her bir dış ticaret ürününün Operasyon Merkezi altında farklı departmanlarda gerçekleştirilmesi; maliyetleri düşürmüş, işlemlere hız kazandırmış, operasyonel riski aza indirmiştir.

Bununla beraber farklı departman uygulamaları bankadan bankaya göre farklılık gösterdiğinden bazı sorunlara yol açmıştır. Tezimizde bu sorunlar ile ilgili yaşanmış örnek olaylar ve neler yapılması gerektiği konusunda öneriler yer almaktadır.

İlk bölüm hazırlanırken Literatür taraması yapılarak, Akreditifin Tarihi Gelişimi incelenmiş, İthalatçı ve İhracatçı açısından faydalarına bakılmış, Akreditifin

Çeşitleri, kullanılan Teslim şekilleri ve Vesaik İncelenmesine İlişkin Standartlar açıklanmıştır.

İkinci Bölümde L/C işlemlerinde karşılaşılan sorunlu olaylara yer verilmiş ve araştırılırken ICC-Türkiye Komite Başkanı Sayın Haluk Erdomol ve Komite Üyelerinden Sayın Yahya Kütükçü ile görüşmeler yapılmış ICC tarafından yayımlanan “Akreditiflere İlişkin Sorunlu Olaylar ve ICC Görüşleri “ kitabından faydalanılmıştır.

Üçüncü Bölümde ise Bankalarda, L/C işlemlerinde Vesaik İncelenmesinden Kaynaklanan Sorunların haricinde Bankaların farklı Organizasyon Yapısı nedeniyle yaşanan sorunlar ele alınmıştır. Bu bölüm bankaların dış ticaret departmanlarında çalışan meslektaşlarımız ile görüşmeler yapılarak hazırlanmıştır.

Bankamız Operasyon Bölümü Yönetmeni Sayın Ayhan Özen’in geçmiş yıllarda diğer bankalarda ve bankamızda L/C işlemlerinde yaşadığı sorunlu olaylar hakkında görüş alınmıştır. Bankamız Dış İlişkiler Departman Yönetmeni Sn. Alper Gülec ile Postfinansmanlı L/C işlemlerinde yaşanan sorunlarda muhabirlik ilişkilerinin gördüğü ve görebileceği zararlar ile bunların sonuçları hakkında görüşme yapılmıştır.

Tez hazırlanırken bizzat yaşanan olaylardan örnek alma ve röportaj yöntemi kullanılmış, sorunlu L/C işlemleri ile ilgili Swift mesajları taranmış ve sorunların nereden kaynaklandığı araştırılmıştır.

I. BÖLÜM

1. AKREDİTİFİN TANIMI

Tarafların birbiriyle doğrudan irtibat kurma imkanının olmadığı mesafeli satışlarda, taraflar arasında güven problemi doğmaktadır. Teknoloji ve ekonomideki gelişmelerin artması sonucu uluslararası ticarete artmış ve çeşitlenmiştir. Dolayısıyla problemlerde aynı ölçüde artmıştır. Devletlerarası mevzuat, hukuk sistemi, ticari teamül farklılıkları devletlerin ithalat ya da ihracat yasakları, tarafların yükümlülüklerini yerine getirip getirmeyecekleri gibi problemler uluslararası ticarete riskler olarak ortaya çıkmaktadır. Akreditif uluslararası ticarete, ortaya çıkan bu ve benzer riskleri yok etmek veya en aza indirmek için güvenli bir ödeme aracı olarak kullanılmaktadır. Akreditifin ülke içindeki ticari ilişkilerde de kullanılmasına engel bir durum yoktur ancak pahalı bir yöntem olması sebebiyle tercih edilmemektedir.¹

Akreditif, uluslararası ticari ilişkilerde, özellikle mal alım-satımını konu alan sözleşmelerde, alıcı ile satıcının sözleşmeden doğan yükümlülüklerini gereği gibi yerine getirmelerine, özellikle, alıcının ödeme yükümlülüğünü yerine getirmesini sağlamaktadır. Malları temsil eden belgeler (vesaik) karşılığında ödeme yapılacak olması, hem alıcı (ithalatçı) hem de satıcı (ihracatçı) bakımından uluslararası ticaretin risklerini önemli ölçüde yok edecek bir ödeme yöntemidir. Bu şekilde, alıcı ile satıcı arasındaki mesafe farkı sebebi ile ortaya çıkması muhtemel riskler asgariye indirilmektedir.

Uygulamada ortaya çıkmış bir ödeme yöntemi olan akreditif, esas itibariyle ülkeler hukuklarında pozitif düzenlemeye konu olmamış, MTO tarafından dikkate alınmıştır. Başka bir anlatımla, akreditif uygulamasında ortaya çıkması muhtemel farklılıkların bertaraf edilmesi için, MTO uluslararası alanda Birörnek Kurallar

¹ DOĞAN, Vahit; **Uluslararası Ticarete Ödeme Aracı Olarak Akreditif Ankara 2005** s.27

oluşturmak yolu ile ortak bir uygulama kazanacak kurallar oluşturmuştur. Bu kurallar, akreditif bankasınca genel işlem şartları şeklinde dzenlenen tip sözleşmelerle, uygulanan kurallar olarak kabul edilmektedir.

1.1. Akreditifin Tarihi Gelişimi

Uluslararası ticarete en fazla kullanılan ödeme yöntemlerinden birisi olan akreditif, tarihi gelişimi içerisinde ilk defa 13.yüzyılda İngiliz Krallığı tarafından kullanılmış, bir süre sonra da İtalyan tüccarları tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Daha sonra 19.yüzyılda tekrar uygulamaya gelmiştir. Aynı dönemde Dünya Ticaretinde İngiliz Hakimiyeti söz konusu olduğundan, ödeme parası da İngiliz Sterlinidir. Dolayısıyla, akreditif ve özellikle teyitli akreditif Anglo-Sakson hukuk çevrelerinde doğduğu ve oradan dünya ticaret hayatından uygulama alanı bulduğu kabul edilmektedir. Bu dönemde, tacirler için güvence fonksiyonunu ifa ettiği için, ülke içi ticari ilişkilerde de büyük bir uygulama alanı kazanmıştır.

Özellikle Birinci Dünya Savaşından sonra, dış ticaretle uğraşan tacirler bakımından güvenli ödeme aracı olarak kabul edilen akreditif daha da önem kazanmıştır. Bu dönemde 1923 yılında Berlin’de, 1924 yılında Paris’te akreditife ilişki kuralları nazara alan düzenlemeler yapılmıştır. Aynı dönemde kıta Avrupa’sı ülkelerinde de benzer düzenlemeler yapıldığı görölmektedir. Ancak, bu düzenlemeler, uluslararası ticaretin gelişiminde ortak bir uygulamayı sağlamaya yeterli olmamıştır. Uluslararası ticaretin bir enstrümanı olan akreditife ilişkin kurallar arasındaki farklılıkları giderecek çalışmaları yapma görevi, uluslararası ticaretin ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile kurulmuş MTO’na verilmiştir. Bu alanda Birörnek Kurallar kabul etmek zor olmasına rağmen, ilk olarak 1929 Amsterdam konferansında bir tasarı kabul edilmiştir. Ancak, kabul edilen tasarı yalnızca Fransız ve Belçika bankalarınınca benimsenip uygulanmıştır. Bu metin üzerinde yapılan kapsamlı çalışmalar sonucunda MTO’nın 1993 yılında Viyana’da yapılan 7.kongresinde ‘‘Belgeli Akreditife İlişkin Birörnek Kurallar’’ kabul edilmiştir.²

² DOĞAN, Vahit; **Uluslararası Ticarete Ödeme Aracı Olarak Akreditif**, Ankara 2005 s,28

Akreditif bir bankanın (Amir Banka) kendi veya bir müşterisi nam ve hesabına üstlendiği, belirli bir parasal değeri içeren şartlı ve dönülemez nitelikte bir ödeme yükümlülüğüdür. Başka bir ifade ile; İhracatçının, Akreditif şartlarına ve ICC'nin yürürlükteki Birörnek Usuller ve Uygulama (UCP) Kurallarına uygun vesaiki Görevli Banka'ya ibraz ettiği zaman malın bedelini alacağından emin olduğu; İthalatçının ise İhracatçı ile yaptığı anlaşmaya uygun olarak hazırladığı Akreditif Teklif Mektubu'nu bankasına sunarak ve buna uygun akreditif açılmasını sağlayarak mallarını alacağından emin olduğu bir ödeme şeklidir.

Akreditifler ile ilgili en önemli hukuki düzenleme, Milletlerarası Ticaret Odasınınca yürürlüğe sokulan ve 1 Ocak 1994'den itibaren geçerli olan 500 Sayılı Akreditiflerle ilgili Birörnek Usuller ve Uygulama Kurallarıdır.³ İngiliz dilindeki baskısı 1993 Revizyonunun resmi metnini vermektedir. Resmi Fransızca çevirisi de ICC Publishing S.A. tarafından yayımlanmıştır. Diğer dillerdeki çevirileri ile iki dili içeren baskıları MTO Milli komitelerinden temin edilebilir. UCP500 Madde 2'de akreditifi şöyle açıklar;

“Bir müşterinin (Amir) talep ve talimatı üzerine veya bizzat kendi adına işlem yapan bir bankanın (Amir Banka) Akreditif şartlarına uyulması kaydıyla ve Akreditifte şarta bağlanan vesaikin (belgelerin) ibrazı karşılığında Üçüncü bir tarafa (Lehdara) veya onun emrine ödeme yapacağı veya Lehdarın çekeceği poliçe(leri) kabul edeceği ve ödeyeceği veya, böyle bir ödemeyi yapması veya çekilen (poliçe(leri)) kabul etmesi ve ödemesi için diğer bir bankayı yetkili kıldığı, veya, diğer bir bankayı iştirah işlemi yapmaya yetkili kıldığı, adı ve tanımlaması ne olursa olsun, herhangi bir düzenleme anlamına gelirler. Bu Maddelerin amaçları yönünden bir bankanın farklı ülkelerdeki şubeleri diğer banka sayılırlar.”

³ REİSOĞLU, Seza; (2005, March 10) **Hukuki açıdan Akreditif ve Uygulama Sorunları** Erişim: 10 Şubat 2006. (WWW document).URL. <http://www.tbb.org.tr/turkce/dergi/dergi52/4-seza.pdf>

1.2. Akreditifte Taraflar ve Fonksiyonları

1.2.1. Amir – İthalatçı

(Applicant – Orderer)

Satıcı ile alım-satım sözleşmesi yapıldıktan sonra alıcı yani amir bankasına başvurarak anlaşma şartlarına uygun Akreditif Teklif Mektubu hazırlayarak akreditif açtırma talimatını bankasına verir.

1.2.2. Amir Bankası – İthalatçı Bankası

(Applicant's Bank)

Alıcının sunduğu Akreditif Teklif Mektubuna göre Akreditif metnini hazırlayarak İhracatçının Bankası'na gönderir. Akreditif Gayri Nakdi kredi türü olduğundan Amir Banka kredi limitlerini ve teminatlarını uygun hale getirmelidir. Amir Bankaların ve teyit bankalarının yükümlülüğünü UCP500 Madde 9 şu şekilde açıklar.

1.2.2.1. Amir Bankaların ve Teyit Bankalarının Yükümlülüğü

Akreditifte şarta bağlanan vesaikin Görevli Banka'ya veya Amir Banka'ya ibrazı ve Akreditif şartlarına uygunluğunun saptanması kaydıyla dönülemez bir Akreditif Amir Banka'nın kesin bir yükümlülüğünü oluşturur. Bu yükümlülüğün nitelikleri şunlardır: Akreditif vesaik ibrazında ödeme kaydını taşıyorsa vesaik ibrazında ödeme yapmak; Akreditif vadeli ödeme kaydını taşıyorsa Akreditif şartlarına göre saptanacak vade tarihlerinde ödeme yapmak; Akreditif poliçe kabul kaydını taşıyorsa: kabulü Amir Bankanın yapması öngörülüyorsa Lehdar tarafından Amir Banka üzerine çekilen poliçe(leri) kabul etmek ve vadelerinde ödeme yapmak. veya, kabulü başka bir keşideli bankanın yapması öngörülüyorsa, Akreditif şartında belirtilen keşideli bankanın kendi üzerine çekilen poliçe(leri) kabul etmemesi halinde Lehdar tarafından Amir Banka üzerine çekilmiş poliçe(leri) kabul etmek ve vadelerinde ödemek veya o keşideli bankaca kabul edilmiş fakat ödenmemiş

poliçe(leri) vadelerinde ödemek; Akreditif iştirah kaydını taşıyorsa, Lehdar tarafından çekilen poliçe(ler) ve/veya Akreditif altında ibraz edilen vesaik karşılığında keşidecilere ve/veya iyi niyet sahibi hamillere rücu etmeksizin ödeme yapmak. Bir Akreditif Amir üzerine çekilmesi öngörülen poliçe(ler) ile kullanılacak biçimde açılmamalıdır. Buna rağmen Akreditifte Amir üzerine çekilecek poliçe(ler) isteniyorsa bankalar bu gibi poliçe(leri) ek belge(ler) olarak görecektir.

Amir Banka'nın yetkisi veya isteği üzerine dönülemez bir Akreditifin başka bir banka (Teyit Bankası) tarafından teyit edilmesi, Akreditif şartlarına uygun vesaikin Teyit Bankası'na veya diğer bir Görevli Banka'ya ibrazı kaydıyla, Amir Banka'nın yükümlülüğüne ek olarak Teyit Bankası'nın kesin bir yükümlülüğünü oluşturur. Bu yükümlülüğün nitelikleri şunlardır:

Akreditif vesaik ibrazında ödeme kaydını taşıyorsa vesaik ibrazında ödeme yapmak; Akreditif vadeli ödeme kaydını taşıyorsa Akreditif şartlarına göre saptanacak vade tarihlerinde ödeme yapmak; Akreditif poliçe kabul kaydını taşıyorsa: kabulü Teyit Bankası'nın yapması ön görülüyorsa Lehdar tarafından Teyit Bankası üzerine çekilen poliçe(leri) kabul etmek ve vadelerinde ödemek, veya kabulü başka bir keşideli bankanın yapması öngörülüyorsa Akreditif şartında belirtilen keşideli bankanın kendi üzerine çekilen poliçe(leri) kabul etmemesi halinde lehdar tarafından Teyit Bankası üzerine çekilmiş poliçe(leri) kabul etmek ve vadelerinde ödemek veya o keşideli bankaca kabul edilmiş fakat ödenmemiş poliçe(leri) vadelerinde ödemek;

Akreditif iştirah kaydını taşıyorsa, Lehdar tarafından çekilen poliçe(leri) ve/veya Akreditif altında ibraz edilen vesaiki keşidecilere ve/veya iyi niyet sahibi hamillere rücu etmeksizin iştirah etmek. Bir Akreditif Amir üzerine çekilmesi öngörülen poliçe(ler) ile kullanılacak biçimde açılmamalıdır. Buna rağmen Akreditifte Amir üzerine çekilecek poliçe(ler) isteniyorsa bankalar bu gibi poliçe(leri) ek belgeler olarak görecektir. Amir Banka diğer bir bankaya bir Akreditifine teyidini eklemesi için yetki verdiğinde veya istekte bulunduğu, bu bankanın o Akreditife teyidini eklemeye hazır olmaması halinde bu durumu gecikmeksizin Amir Banka'ya bildirmesi zorunludur. Amir Banka teyit eklemeye ilişkin yetki ve isteğinde aksini

belirtmediği sürece İhbar Bankası Akreditifi Teyidini eklemeden Lehdara ihbar edebilir.

Maddede belirtilen hususlar hariç, dönülemez bir Akreditif, Amir Banka, varsa Teyit Bankası ve Lehdarın mutabakatları olmadan ne iptal edilebilir, ne de değiştirilebilir. Amir Banka Akreditifte yaptığı değişikliğin tarihinden itibaren bu değişiklikten dolayı dönülemez bir biçimde yükümlülük üstlenecektir. Bir Teyit Bankası bir değişikliği teyidinin kapsamı içine alabilir; bu durumda değişikliği ihbar ettiği tarihten itibaren dönülemez bir biçimde yükümlülüğe girecektir.

Bununla beraber bir Teyit Bankası, bir değişikliği Lehdara teyidinin kapsamı dışında ihbar etme yolunu seçebilir. Bu durumda keyfiyeti gecikmeksizin Lehdara ve Amir Banka'ya bildirmelidir. Asıl Akreditifin şartları (veya evvelce kabul edilmiş değişiklikleri içeren bir Akreditif), kendisine bir değişiklik ihbarı gönderen bankaya Lehdarın bu değişikliği kabul ettiğini bildirmesine kadar Lehdar için geçerli kalacaktır.

Lehdar değişiklikleri kabul veya reddettiğine ilişkin yazılı bildiri vermek zorundadır. Lehdarın böyle bir bildiriye vermemesi halinde Akreditife ve henüz Kabul edilmemiş değişikliklere uygun vesaikin Görevli Banka'ya veya Amir Banka'ya ibrazı üzerine değişiklikler Lehdarca kabul edilmiş sayılacak ve Akreditif buna göre değiştirilmiş olacaktır. Tek ve aynı değişiklik ihbarı kapsamındaki değişikliklerin kısmen kabulüne izin verilmez ve bu nedenle kısmen kabul işleme alınmayacaktır.

1.2.3. Lehdar Bankası – İhbar Bankası - Görevli Banka

(Beneficiary's Bank)

Amir Banka tarafından kendisine gönderilen Akreditifi ihracatçıya bildirir. İsterse Akreditifi ihbar etmeyebilir ya da Akreditifin bazı şartlarını kabul etmeyebilir. Ancak bunu Amir Banka'ya bildirmekle yükümlüdür. Lehdar Bankanın ya da başka bir ifade ile; Görevli Banka'nın sorumluluğu akreditifin teyitli ya da teyitsiz

olmasına göre değişiklik gösterir. **ICC 500 Madde 7** İhbar Bankanın sorumluluğunu şu şekilde açıklar.

1.2.3.1. İhbar Bankası'nın Yükümlülüğü

Bir Akreditif Lehdara diğer bir banka (İhbar Bankası) aracılığıyla, bu bankaca sorumluluk üstlenilmeden ihbar edilebilir. Fakat bu banka Akreditifi ihbar etmeye karar verdiğinde, ihbar ettiği Akreditifin geręek olup olmadığını kontrol etmek için makul özeni gösterecektir. Eğer banka Akreditifi ihbar etmemeyi tercih ederse Amir Banka'ya bu konuda gecimeksizin bilgi vermelidir.

İhbar Bankası Akreditifin geręek olup olmadığını belirleyemediği takdirde talimatı aldığı bankaya gecikmeksizin durumu bildirmelidir. Buna rağmen Akreditifi ihbar etme yoluna giderse Akreditifin geręeklięini belirleyemediğini Lehdara bildirmelidir.

1.2.4. Lehdar –İhracatçı

(*Beneficiary*)

Lehine akreditif açılan ve malları yükleyecek olan ihracatçıdır. Tüm işlemleri akreditif şartlarına uygun yapmak zorundadır. Uygun vesai ki bankasına vererek eğer akreditif teyitli ise teyit bankasından teyitsiz ise amir bankadan alan taraftır.

1.3. Akreditifin Çeşitleri

1.3.1. Dönülebilir ve Dönülemez Akreditifler

(*Revocable and Irrevocable*)

Akreditif açılırken dönülebilir ya da dönülemez şeklinde açılabilir. Uygulamada dönülebilir bir akreditife çok nadir rastlanır. Akreditifte bu ayırım belirtilmemişse **UCP500 6.madde** şu şekilde açıklar; “Bir akreditifin dönülebilir veya dönülemez olduğu belirtilmemişse dönülemez kabul edilir.”

1.3.1.1. Dönülebilir L/C

(*Revocable – Kabilir Rucu*)

Akreditif açıldıktan sonra mallar sevk edilip vesaik lehdar tarafından bankasına verilene kadar amire akreditiften cayma imkanı veren akreditif çeşididir.

Lehdar bankanın lehdardan aldığı vesaiki kayda geçirene kadar amir her an işleminden dönebilir. Bir akreditife teyit eklenmesine engel hususlardan biridir. Bir başka ifadeyle Bankalar dönülebilir bir akreditife teyit eklemeyiz.

1.3.1.2. Dönülemez L/C

(*Irrevocable– Gayri Kabilir Rucu*)

Akreditif açıldıktan sonra lehdarın, lehdar bankasının ve amir bankasının onayı olmadan amir işleminden dönemez. Yani dört tarafında onayı olması gerekir. Lehdar bu şekilde açılan akreditife göre malları sevk edip vesaiki bankasına ibraz edince parasını alacağından emindir.

1.3.2. Teyitli ve Teyitsiz Akreditifler

(*Confirmed and Unconfirmed L/C*)

Akreditifler açılış bakımından dönülebilir ve dönülemez olarak açılırken ödeme garantisi bakımından ise teyitli ve teyitsiz olarak ikiye ayrılmaktadır.

1.3.2.1. Teyitsiz

(*Unconfirmed L/C*)

Açılan bir akreditifin şartları lehdar tarafından yerine getirilip lehdar bankaya vesaik ibraz edildiği zaman, bu banka tarafından incelenip amir bankaya gönderilir. Amir banka dökümanları inceledikten sonra eğer herhangi bir uygunsuzluk yoksa lehdara ödeme yapması için lehdar bankasına talimat verir. İşte sadece amir bankanın ödeme garantisini içeren akreditiflere teyitsiz akreditif denir.

1.3.2.2. Teyitli

(*Confirmed L/C*)

Açılan akreditife amirin ricası ile lehdar bankasının da ödeme garantisini eklemesi ve vesaik kendisine ibraz edildiği zaman lehdara 7 işgünü sonra ödeme yapmasıdır. Akreditifin teyitli olacağı konusunda anlaşmaya varıldıktan sonra Amir Banka'nın Dış İşler Bölümü devreye girer ve akreditif şartlarını bildirerek; ihracatçının ülkesinde, teyit ekleyebilecek en uygun bankayı arar.

İlgili banka belirlendikten sonra ithalatçının da onayı alınarak akreditif açılır. Akreditif metninde teyitli ekleneceği hususu ve teyit masraflarının kime ait olacağı açıkça belirtilir. Lehdar Banka akreditifi aldıktan sonra uygun bulursa teyidini eklediğini açıkça belirterek lehdara ve aynı zamanda Amir Banka'ya ihbar eder.

1.3.3. Kullanım Bakımından Akreditifler

1.3.3.1. Vadeli Akreditifler

(*Deferred L/C*)

Vadeli akreditif adından da anlaşıldığı üzere vadeli olarak açılırlar. Teyitsiz olması durumunda Amir Banka'ya Lehdar banka tarafından gönderilen akreditif vesaiki ithalatçıya ihbar edilir. Vesaikte herhangi bir uygunsuzluk söz konusu değilse ithalatçının vadesinde ödeme yükümlülüğü doğar. Teyitli ise Teyit Bankası tarafından incelenen vesaik uygun bulunursa, Teyit Bankası'nın vadesinde ihracatçıya ödeme yükümlülüğü doğar. Vesaik Amir Banka'ya gönderilir ve yine teyitsiz akreditifte olduğu gibi Amir Banka tarafından incelenir ve İthalatçıya ihbar edilir. Vesaik uygun ise ithalatçının, vadesinde ödeme yükümlülüğü vardır.

1.3.3.2. Kabul Kredili
(*Acceptance L/C*)

Kabul Kredili akreditifte vadeli akreditiften farklı olarak bir poliçe söz konusudur. Amir Bankanın üzerine çekilmiş bir poliçe vesaike eklenir ve Lehdar Banka'ya sunulur. Lehdar Banka vesaike ve poliçeyi Amir Banka'ya gönderir. Amir Banka uygun vesaike ve poliçeyi kabul etmesi için ithalatçı'ya sunar. İthalatçı poliçeyi kabul ederek vesaike alır. Yine akreditif teyitli ise Lehdar Banka poliçe vadesinde lehdara ödemeyi yapar. Poliçe vadesi döviz getirme süresi olan 180 günü aşmamalıdır.

1.3.3.3. Vesaike İbrahimde (Görüldüğünde) Ödemeli Akreditif
(*Sight L/C*)

Görüldüğünde ödemeli akreditifte vesaike lehdar tarafından bankasına ibraz edildiği zaman teyitli ise teyit bankası tarafından hemen, teyitsiz ise amir banka tarafından ödeme yapılmasını sağlayan akreditif çeşididir.

1.3.3.4. İştirah Akreditif
(*Negotiable L/C*)

Akreditif metninde ödemeyi yapacak banka için; ‘‘Negotiation by any bank in Turkey’’ ve ‘‘Negotiation by any Bank’’ ya da buna benzer bir ifade kullanılmışsa lehdar dökümanları hazırladıktan sonra ülkesindeki herhangi bir bankaya götürür ve akreditifin bedelini tahsil eder. Bu banka da ödediği akreditif bedelini amir bankadan tahsil eder.

1.3.3.5. Rotatif Akreditif
(*Revolving L/C*)

Rotatif akreditif şartları gereğince bir miktarı veya tamamı kullanıldıktan sonra herhangi bir belirli değişikliğe gerek kalmaksızın eski miktar dahilinde yenilenen

akreditiflerdir. Yenilemenin amacı, ihracatçının akreditiften aynı şartlarla yararlanarak, ilk akreditif şartlarına uygun olmak kaydıyla yeniden ihracat yapabilmesidir. Bu tür akreditif genellikle aynı cins malı tek bir ihracatçıdan kısım kısım ithal eden ithalatçı tarafından açılır. Rotatif akreditif zamana göre ve değere göre ilişkilendirilebilir. Zamanla ilişkili olan rotatif akreditif ikiye ayrılır:

Kümülatif rotatif akreditif : İlk dönemde kullanılmayan miktar, takip eden dönemlere taşınır.

Kümülatif olmayan akreditif : Belli bir dönemde kullanılmayan miktar geçerliliğini yitirir ve bir sonraki dönemlere aktarılmaz.

1.3.3.6. Devredilebilir akreditif (*Transferable L/C*)

Devredilebilir akreditifde, lehine bir akreditif açılan bir ihracatçı kendi ülkesindeki üçüncü bir şahsa yani akreditifte adı geçenden başka ikinci ya da daha fazla ihracatçıya akreditifi devredebilir.

Devirde ilk akreditifdeki esas şartlar değiştirilmemekte sadece miktar, mal fiyatı, akreditif vadesi ve son tarihi tarafların kabulü ile değiştirilmektedir. Akreditifin ilk lehdarı, ikinci lehdarın faturalarından eksik olan kısımları kendi faturalarıyla tamamlar ve akreditifin bu kısmını alabilir.

Akreditif amiri ile lehdarın ve devredilen üçüncü şahsın adları birbirine ve şartların da yeni lehdara banka tarafından bildirilmesi gerekir. Akreditif devrolunca, birinci lehdar alıcı durumuna gelmiş olur. Bu sebeple banka, birinci lehdarı alıcı olarak göstererek ikinci lehdar için yeni bir akreditif açar.

Bu tür akreditifler sadece bir kez devredilebilirler. İkinci lehdar tekrar üçüncü bir lehdara açılan akreditifi devredemez. Sadece gayri kabili rücu akreditifler devredilebilir. Devredilebilir akreditifler aynı zamanda nakledilebilir akreditif hükmünü taşımaktadır. İthal edilecek olan malın, ihracatçı tarafından doğrudan

sağlanmasına imkan olmayan durumlarda kullanılan ve başka bir ÷lkeye transferi mümkün olan akreditife nakledilebilir akreditif denmektedir.

1.3.3.7. Bölünebilir akreditif (*Divisible L/C*)

Devredilir akreditifler kısımlara bölünerek çeşitli ihracatçılara Bölünebilir Akreditif devredilebilirler. İthalatçının dışardan satın almak istediği mallan tek bir firma sağlayamıyorsa, bölünebilir akreditif açılarak çeşitli firmalarla ticaret yürütülebilir. İthalatçı firma yabancı ÷lkedeki bir tek firma veya temsilcisi lehine akreditifi açtırarak zamandan ve masraftan tasarruf etmiş olur.

1.3.3.8. Red Clause akreditif

Bu tür akreditifte akreditif talimatında belirtilen özel bir hükme dayanarak muhabir banka, ihracatçı sevk belgelerini ibraz etmeden avans ödemesinde bulunur. Bu tür akreditife "redclause" denme sebebi akreditif mektubunda talimatın kırmızı mürekkeble yazılmasıdır.

Akreditif talimatındaki bu hükme dayanılarak verilen avans teminat aranmaksızın makbuz ya da benzeri belgeler karşılığında verilmektedir. İhracatçıya verilen avans, malların sevkinde aracı bankaya verilen belgelerin bedelinden kesilerek kapatılmaktadır. Eğer ihracatçı yüklemeyi yapmaz ve avansı geri ödemezse muhabir banka amir bankadan faizi ile birlikte kendisine geri ödeme yapılmasını ister. Aynı şekilde amir banka da ithalatçıdan talepde bulunacaktır.

1.3.3.9. Green Clause Akreditif

Akreditifi açan banka lehine, akreditifin kullanıcısı tarafından bir teminat mektubu verilmemişse, red clause akreditifleri açtıran firmalar büyük risklere girerler. Bu riskler greerr clause akreditifler ile en aza indirilebilirler. Green clause

akreditifde ihracatçının malları sevk etmesinden önce akreditiften tahsilat yapmasına olanak tanınmaktadır.

Ancak bu peşin ödemeler, malların mülkiyetini bankaya devreden ambar teslim makbuzları ile garanti altına alınmaktadır. Ambar teslim makbuzları, ambar firması tarafından düzenlenir ve depolanan malların değerini belirtir. Red clause ve green clause akreditiflerin temel amacı, ithalatçı tarafından ihracatçının finanse edilmesidir. İhracatçının ülkesindeki kredi faizlerinin, ithalatçının ülkesindeki faizlere oranla yüksek olduğu durumlarda, bu tür akreditifler kanalıyla düşük maliyetli fonlar ihracatçılara aktarılabilir.

1.3.3.10. Karşılıklı Akreditif

(*Back to Back L/C*)

Karşılıklı akreditif ihracatçının lehine açılan akreditifin devredilebilir olmadığı zaman veya devredilse bile devir işleminin gerektirdiği ticari koşulları sağlamadığı zaman kullanılır. İhracatçı ihraç ettiği malları kendisi üretmiyorsa ve yurtdışındaki bir üreticiden ödeme karşılığı satın almak durumundaysa karşılıklı kredi gündeme gelir.

Bu durumda ihracatçı yabancı üretici lehine bir akreditifin açılması için bankasına talimat verir. Bankasına teminat olarak da ithalatçının kendisi lehine açtığı akreditifi gösterir. Ülkemizde reeksport veya transit ticaret yoluyla yapılan ihracatta ve mahsup yoluyla yapılan transit ticarete karşılıklı akreditif kullanılmaktadır. Bu noktada bir ithalat akreditifinin karşılığını bir ihracat akreditifi teşkil etmektedir.

Reeksportta ihracatçı, bir ülkeden almış olduğu bir malı diğer bir ülkeye satacaktır. Malı ithal ederken akreditif açar aynı zamanda aynı malı satacağı ülkedeki ithalatçı tarafından da kendisi için bir akreditif açılır. Bu durumda ihracatçının bankasında bir depo hesabı oluşur. İhracat bedeli döviz yurda geldiğinde, ithal bedeli tahsil olduktan sonra, kalan kısım ihracatçıya ödenir.

1.3.3.11. Teminat Akreditifi

(*Stand-by L/C*)

Bu tip akreditifler bir ödeme aracından çok bir garanti gösterme aracıdır. Taraflar arasında yapılan sözleşmelerde (genellikle müteahhitlik sözleşmeleri), taraflardan birisinin (müteahhit firma) yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumuna karşın, diğer tarafın (işveren) garanti olarak bir teminat istemesi sonucu teminat gösterimi için bankalarca müteahhit taraf adına açılan kredilerdir.⁴

1.4. Akreditifin Yararları

1.4.1. İhracatçılar Yönünden

Ülkemiz kaynaklarının değerlendirilmesinde, üretilen değerlerin halkımızın mutluluk düzeyini artırmasında dış satımın önemi gün geçtikçe artmaktadır. Ülkemizde ihracatın uygulanmasında karşılaşılan sorunlardan bir tanesi de ihracat bedellerinin zamanında tahsil edilememesidir.

Akreditif bu sorunu ortadan kaldırır. Akreditif açılmakla birlikte ithalatçının itibarı amir bankanın itibarı ile desteklenmiş olmaktadır. İhracatçının çekeceği poliçenin ödeneceği (ve ya kabul edeceği) Akreditif açan banka ve- eğer varsa teyit eden banka tarafından garanti edilmektedir. Ancak buradaki altın kural ihracatçının akreditif şartlarına ve uluslararası mevzuata uygun vesaik hazırlamasıdır. Tüm akreditiflerde uygun vesaik karşılığında ödeme yapılacağından söz edilir.

İthalatçının ülkesinde uygulanan kambiyo denetiminin uluslararası ödemeleri kısıtlaması dolayısıyla ortaya çıkacak ülke riskini, akreditif en aza indirir. İthalatçının yurtdışından satın aldığı malların bedeli ödeme gücü ve isteği bulursa bile kambiyo denetiminin varlığı bu ödemenin fiilen yapılmasını önleyebilir. Oysa amir banka akreditifi ancak yabancı ülkeye döviz transferine izin aldıktan sonra açar.

⁴ **Akreditif Çeşitleri** Erişim.11 Nisan 2006. (WWW document).
URL.<http://www.igeme.org.tr/TUR/pratik/Akrdtf.pdf>

Bu nedenle akreditifin açılması kambiyo denetiminde görevli makamlardan transfer izninin alınmış olduğunu da ifade ettiğinden ihracatçı alacağından emin olarak ithalatçıya gönderir.

Akreditif ihracatçıya kolaylıkla kredi bulmak olanağını verir. Gerçekten akreditifin açılmış olması ihracatçının gereken belgelerle birlikte poliçeyi muhabir bankaya sunar sunmaz malların bedelini alacağını gösterir. Eğer ihracatçı malları temin edip ithalatçıya gönderinceye kadar geçecek süre içinde krediye ihtiyaç duyuyorsa kendi ülkesinde herhangi bir bankaya başvurur ve akreditif mektubuna dayanarak kolaylıkla kredi elde edebilir. Banka ihracatçının kısa bir süre sonra parasını alacağından ve kendisine olan borcunu ödeyeceğinden emin olarak kolayca kredi açar.

1.4.2. İthalatçılar Yönünden

Akreditif, ihracatçının ithalatçı ile yaptığı satış sözleşmesindeki şartları tam olarak yerine getirmesini sağlayan bir ödeme şeklidir. İhracatçı akreditif şartlarını yerine getirmezse ve belgeleri uygun şekilde hazırlamazsa parasını bankadan alamaz. Banka uygun olmayan vesaik karşısında ödeme yapmaz. Bu sebepten ithalatçı malların kendisine gönderileceğinden ve akreditif şartlarının uygulanacağından emindir.

Bankalar ithalatçılara çeşitli nedenlerle kredi vermek istemediklerinde bile daha kolay akreditif açarlar. Bankaların akreditifi daha kolay açmalarının nedeni bu işlemlerde daha büyük teminata sahip olmalarıdır. Akreditif açan banka kendine borcunu almadıktan sonra malları temsil eden belgeleri ithalatçıya vermez. Eğer transfer tutarını alamazsa malları satarak alacağını alır. Akreditif ihracatçılar açısından daha avantajlıdır ve genellikle ihracatçı firmalar tarafından talep edilirler.

1.5. INCOTERMS

Akreditiften ve akreditif çeşitlerinden bahsettik. Akreditifin ithalatçı ve ihracatçı açısından yararlarını inceledik. Bu bölümde ise Dış Ticarete Teslim Şekillerini anlatacağız. Teslim Şekilleri ithalatçı ve ihracatçı açısından çok büyük önem arz etmektedir. Malın nerede, ne şekilde teslim edileceği, sigorta ve taşıma masraflarının kime ait olacağı gibi sorunlar teslim şeklinin belirlenmesi ile sona ermektedir. Şöyle de açıklayabiliriz, Bakkaldan yumurta almak istedik ve bakkalın çırağı merdivenlerden çıkarken yumurtaları kırdı sorumluluk kime ait? Bakkalın çırağına ait.Neden? Çünkü daha size teslim etmemiştir. Ya da siz sepetle çekerken kırdınız sorumluluk kime ait ? Burada ise sorumluluk sizin çünkü bakkalın çırağı yumurtaları sepete bıraktığı anda sorumluluk size geçmiştir.

1.5.1. Incoterms'in Amacı

Incoterms'in amacı dış ticaret alanında en yaygın kullanılan terimlerin yorumu için bir dizi uluslararası kurallar oluşturmaktır. Böylelikle bu tür terimlerin değişik ülkelerde yapılan farklı yorumlarının oluşturduğu belirsizlikler ortadan kalkacak veya en azından büyük ölçüde azaltılmış olacaktır.

Belirli bir sözleşmenin tarafları, çoğu durumlarda, diğer ülkelerdeki farklı ticari uygulamalardan haberdar değildirler. Bu durum yanlış anlamalara, ihtilaflara ve işin mahkemeye intikaline, aynı nedenle zaman ve para kaybına yol açabilmektedir. Bu sorunlara çözüm bulunması amacıyla MTO ilk kez 1936 yılında ticari terimlerin yorumu için geçerli bir dizi uluslararası kural yayımlamıştır. Bu kurallar "Incoterms 1936" adıyla bilinmektedir. Söz konusu kuralların uluslar arası ticarete mevcut uygulamalara uyum sağlayabilmesi amacıyla, daha sonra 1953,1967,1976,1980,1990 yıllarında ve nihayet 2000'de bazı değişiklikler ve eklemeler yapmıştır.

1.5.2. Incoterms 2000

1.5.2.1. Ex Work – İşyerinde Teslim (EXW)

(Ex Work)

Satıcı malları kararlaştırılan yerde, genellikle satıcının kendi iş yerinde alıcının sorumluluğuna bırakmaktan fazla bir şey yapmakla yükümlü değildir.

1.5.2.2. Taşıyıcıya Masrafsız Teslim (FCA)

(Free Carrier)

Malların satıcının mahallinden teslim alınmak üzere alıcının göndermiş olduğu bir araca yüklenmesi, malların alıcının belirlediği bir yerde teslim edilmek üzere satıcı tarafından gönderilen bir araçtan boşaltılması gerekebilir,

Incoterms 2000 Bu olasılıkları göz önüne alarak teslimin;

Sözleşmede teslim yeri olarak belirtilen yerin satıcının iş yeri olması halinde teslimin mallar alıcının aracına yüklendiğinde; diğer durumlarda malların satıcının aracından boşaltılmış olarak, alıcının sorumluluğuna bırakıldığında tamamlandığını belirtmektedir.

1.5.2.3. Geminin Bordasında Masrafsız Teslim (FAS)

(Free Alongside Ship)

Mallar geminin bordasında teslim edilir. Incoterms 2000 ile, daha önce alıcı tarafından ödenen ihracat vergisi satıcı tarafından ödenmektedir.

1.5.2.4. Güvertede Teslim (FOB)

(Free On Board)

Mallar gemiye yükleninceye kadar tüm masraf ve sorumluluk satıcıya aittir. Navlun ve sigorta ithalatçıya aittir. En çok kullanılan teslim şeklidir.

1.5.2.5. Mal bedeli ve Navlun (CFR)

(Cost and Freight)

Malların belirtilen yükleme limanında küpeşteyi aşmasıyla satıcının malları teslim ettiği anlamına gelir. Satıcı malları yükleme limanında belirlenen tarihte veya sürede gemide teslim etmelidir. Navlun satıcıya aittir.

1.5.2.6. Mal Bedeli Sigorta Navlun (CIF)

(Cost Insurance and Freight)

Malların belirlenen yükleme limanında küpeşteyi aşmasıyla satıcının malları teslim ettiği anlamına gelir. Yani, satıcı malları yükleme limanında belirlenen tarihte veya sürede gemide teslim etmelidir. Sigorta ve navlun satıcıya aittir.

1.5.2.7. Taşıma Ücreti Ödenmiş Olarak (CPT)

(Cost Prepaid)

Malların satıcı tarafından seçilen taşıyıcıya ya da eğer taşıma işleminde birden çok taşıma aracı söz konusu ise ilk taşıma aracına teslim edilmesidir. Malların belirlenen varış yerine taşınmasında navlun bedeli satıcı tarafından ödenir.

1.5.2.8.1. Taşıma ve Sigorta Bedeli Ödenmiş Olarak

Teslim (CIP)

(*Carriage and Insurance Paid to....*)

Malların satıcı tarafından seçilen taşıyıcıya ya da eğer taşıma işleminde birden çok taşıma aracı söz konusu ise ilk taşıma aracına teslim edilmesi.

Malların belirlenen varış yerine taşınmasında navlun bedeli satıcı tarafından ödenir. Ayrıca, alıcının yolculuk sırasında mallara ilişkin ziya ve hasar riskine karşılık bir sigorta temin etmelidir. Sigorta satıcı tarafından yapılır.

1.5.2.9. Sınırdaki Teslim (DAF)

(*Delivered at Frontier*)

Malların gelen taşıma aracından boşaltılmamış, ihracat için gümrüklenmiş fakat ithalat için gümrüklenmemiş olarak ancak, bitişik ülkenin gümrük sınırından önce olacak şekilde belirlenen yerde ve noktada teslim edilir.

1.5.2.10. Gemide Teslim (DES)

(*Delivered Ex Ship*)

Deniz veya iç su taşımacılığı veya çok vasıtalı taşıma ile varma limanında gemide teslim. İthalat için gümrüklenmemiş malların belirtilen varış limanında gemide alıcının sorumluluğuna bırakılmasıyla birlikte satıcının teslim yükümlülüğü sona erer. Taraflar malların boşaltılmasına ilişkin hasar ve masrafların satıcının üstlenmesi arzusunda ise DEQ terimi kullanılmalıdır.

1.5.2.11. Rıhtımda Teslim DEQ

(*Delivered Ex Quay*)

Bu teslim şekli DES teslim şekli ile aynı olup, farklı olarak; satıcı limanda boşaltmayı tamamlayıp ithalat gümrük vergilerini ödedikten sonra malı teslim eder.

1.5.2.12. Gümrük Resmi Ödenmeksizin Teslim (DDU)

(*Delivered Duty Unpaid*)

Satıcının ithalat için gümrüklemeden ve belirtilen varma yerinde gelen taşıma aracından boşaltmadan malları alıcıya teslim edilmesidir. Her türlü taşıma şekli için uygulanabilir.

1.5.2.13. Gümrük Resmi ödenmiş Olarak Teslim (DDP)

(*Delivered Duty Paid*)

Satıcının ithalat için gümrüklenen ve belirtilen varma yerinde gelen taşıma aracından boşaltmadan malları alıcıya teslim ettiğini ifade eder.

1.6. Uluslararası Ticarete Aranan Başlıca Belgeler ve İncelenmesine İlişkin Standartlar

Uluslararası ticarete malların gümrükten çekilebilmesi için sevk edilen malın özelliklerine bağlı olarak satıcı firmadan istenecek belgeleri beş kısımda inceleyebiliriz.

- Sevk Belgeleri
- Sigorta Belgesi
- Fatura
- Diğer Belgeler
- Police

1.6.1. Sevk Belgeleri

1.6.1.1. Deniz Konşimentosu

(*Marine/Ocean Bill of Lading*)

Gemi ile taşıma halinde, taşıyıcı veya acentesi tarafından malı yükletene verilen, malın teslim alındığını ve kararlaştırılan şekilde taşınarak, gönderilene teslim edileceğini gösteren bir belgedir.

Malın mülkiyetini temsil eden konşimento deniz hukukunun en önemli kıymetli evrakıdır. Yükletenin isteği üzerine tek taraflı olarak taşımacı tarafından düzenlenir. Taşımacı, taşınmak üzere konşimentoda yazılı yükü teslim aldığını ve yolculuk sonunda konşimento muhtevasına göre yükü almaya yetkili hamiline teslim etmeyi taahhüt eder.

Konşimentonun başlıca üç unsuru vardır.

Konşimento,

- Yükleten ile taşıyıcı arasında yapılan bir navlun sözleşmesidir.
- Malın taşınmak üzere alındığını gösteren bir makbuzdur.
- Malı temsil eden ve mal üzerinde mülkiyet hakkı veren bir belgedir.

Dolayısıyla, konşimento konusu malı teslim almaya yetkili olan kimseye konşimentonun teslimi, mal üzerinde hak sahibi olma bakımından, malın telimi hükmündedir.

1.6.1.1.1. Nama Yazılı Konşimento

(*Straight B/L*)

Gönderilenin adına düzenlenir. Mallar konşimento üzerinde ismi yazılı gönderilene teslim edilir. Konşimento üzerinde “Consigned to..... (isim)”

ifadesi yer alır. Ciro yolu ile devri mümkün değildir, ancak temlik ve teslim ile başka bir kişiye devredilebilir.

1.6.1.1.2. Emre veya Emrine Yazılı Konşimento (*Negotiable B/L*)

Yükletenin isteği üzerine konşimento, “gönderilenin emrine” (to the order of.....) veya sadece “emre” (to order) yazılı olarak düzenlenir. Sadece “emre” yazılı konşimento malı gönderenin emrine düzenlenmiş sayılır. Bu gibi konşimentoların ciro ile gönderilenin emrine devredilmesi gerekir. Konşimentolar bazen krediyi açan banka emrine düzenlenir. Bu takdirde banka, konşimentoyu gönderilen emrine ciro eder.

Emre yazılı konşimentolarda malları teslim almak isteyen hamilin orijinal konşimento nüshalarından sadece birini taşımacıya ibraz etmesi yeterli olduğundan, orijinal nüshaların tam takım olarak gönderilenin elinde bulunması güvence olarak banka için çok önemlidir.

1.6.1.1.3. Hamiline Yazılı Konşimento

Hamiline düzenlenen konşimentolarda gönderilenin ismi açık bırakılır veya yalnız “hamiline” kaydı konulur. Bu tür konşimentolar yalnız teslim yolu ile devredilebilirler. Bir başka ifadeyle , konşimentoyu elinde bulunduran malın sahibidir. Uygulamada az rastlanır.

1.6.2. Navlun Sözleşmesi

Navlun sözleşmesi, taşımacı ile taşıtan arasında yapılan bir sözleşmedir. Bu sözleşme ile taşımacı, bir ücret karşılığında, gemiyi kısmen veya tamamen taşıtana tahsis ederek veya etmeyerek, malın bir yerden diğerine deniz yolu ile taşınması yükümlülüğünü alır. İki çeşit navlun sözleşmesi vardır.

1.6.2.1. Kırkambar Navlun Sözleşmesi

Kırkambar navlun sözleşmesiyle taşımacı, gemiyi kısmen veya tamamen taşıtana tahsis etmeksizin, malı bir ücret karşılığında denizyolu ile bir yerden diğer bir yere taşımak yükümlülüğünü üzerine alır.

1.6.2.2. Charter Navlun Sözleşmesi

Taşımacının navlun karşılığında, bir geminin tamamını veya bir kısmını yahut belirli bir yerini taşıtana ayırarak eşyayı denizde taşıma yükümlülüğünü üstlenmesidir. Taşımacı, navlunun ödenmesi ve alıcıya düşen diğer borçların yerine getirilmesi karşılığında malı teslim zorunludur, ancak taşımacı, bu alacakları nedeniyle yük üzerinde rehin hakkına sahiptir.

Konşimento aşağıda yazılı hususları içerir.

- Taşımacının ad ve soyadı ya da ticari ünvanı,
- Kaptanın ad ve soyadı,
- Geminin adı ve uyuşuğu,
- Yükletenin (ihracatçı) ad ve soyadı ya da ticari ünvanı
- Gönderilenin (ithalatçı) ad ve soyadı ya da ticari ünvanı
- Yükleme limanı,
- Boşaltma limanı ya da buna dair talimat alınacak yer
- Gemiye yüklenen ya da taşınmak üzere teslim alınan malların cinsi, ölçüsü, sayı veya tartısı
- Malların markaları ve dışarıdan belli olan durum ve nitelikleri
- Navluna ait şartlar,
- Düzenleme yeri ve tarihi,
- Düzenlenen nüshaların adedi.

1.6.3. Konşimento Türleri

1.6.3.1. Yükleme Konşimentosu - Tesellüm Konşimentosu

(On Board B/L – Received for Shipment B/L)

Taşıyıcının teslim aldığı malların hemen gemiye yüklenip yüklenmediğine göre iki çeşit konşimento düzenlenmesi mümkündür. Yükleme konşimentosu, malların gemiye yüklendiği kaydını taşır. Vesaikalı Kredilerde bankalarca kabul edilen konşimento genellikle yükleme konşimentosudur.

Tesellüm (teslim alma) konşimentosu, gönderenin onayıyla malların sevk edilmek veya gemiye yüklenmek üzere teslim alındığı kaydını taşıyan konşimentodur. Bu çeşit konşimento “yüklenmek üzere alınmıştır” kaydını taşır. Bu tür konşimentolar, vesaikalı kredilerde, bankalarca kabul edilmez. Ancak, sonradan “mal yüklenmiştir” (on board) ibaresi yazılıp, yükleme tarihi konulan konşimentolar “yükleme konşimentosu” olarak kabul edilir.

1.6.3.2. Temiz Konşimento – Kirli (Kusurlu) Konşimento

(Clean – Dirty (foul) B/L)

Temiz konşimento, malların ve/veya ambalajlarının kusurlu olduğunu açıkça gösteren ek bir ibare veya kayıt taşımayan konşimentodur. Kabul edilebileceği akreditifte açıkça belirtilen kayıtlar dışında başka ibareler taşıyan nakliye belgesi bankalarca reddedilir.

Kirli (kusurlu) konşimento, taşımacı, konşimentoyu düzenlemeden önce, yüklenen malları kontrol eder. Malların veya ambalajının düzenli olmadığını, kusur veya eksiklik bulunduğunu görürse, durumu adetlerini de belirterek konşimento üzerine yazmak, hasar ve yitiği belirtmek suretiyle sorumluluktan kurtulmuş olur. Böyle konşimentolara “kirli konşimento” denir.

Kapalı kaplardaki mallara ilişkin olarak ‘yükletenin tartı ve sayımına göre’, yükletenin bildirimine göre’ gibi malın ve/veya ambalajının niteliğinden doğabilecek zararlardan taşımacının sorumlu olmayacağına ilişkin kayıtlar (klozlar) konulan konşimentolar kirli konşimento değildir. Bu gibi klozların yer aldığı konşimentolar, akreditifte aksi öngörülmedikçe, bankalarca kabul edilir.

1.6.3.3. Bayat Konşimento

(*Stale B/L*)

Akreditifte, bütün belgelerin ibrazı için bir vade tarihinin (akreditif vadesi) öngörülmesinin yanısıra taşıma belgesinin düzenleme tarihinden itibaren ibraz edilebileceği bir sürenin de (vesaik ibraz süresi) belirtilmesi gerekir. Böyl bir süre belirtilmediği takdirde, bankalar düzenleme tarihinden itibaren 21 gün içinde ibraz edilmeyen taşıma belgelerini reddederler.

Akreditif vadesi içerisinde kalınmış olsa bile, taşıma belgesinin düzenleme tarihinden itibaren;

- Akreditifte gösterilen süre içinde,
- Böyle bir süre gösterilmemiş ise 21 gün içinde,

bankaya ibraz edilmesi gerekir. Bu sürelerden duruma göre herhangi biri içerisinde ibraz edilmeyen taşıma belgesi (konşimento v.s.) bayat sayılır ve bankaca kabul edilmez. Çünkü konşimento malların gelmesinden yeterli bir süre önce alıcının eline geçmezse malların gümrükten çekilememesi, sigortasız kalması, bu yüzden alıcının varış limanında bir takım riskler ve gecikme giderleri ile karşılaşması gibi sakıncalar doğabilir. Konşimentolarda olması gerekenler aşağıdaki gibidir.

- Geminin adı belirtilmelidir.
- Yükleme ve boşaltma limanları akreditif şartları ile uygun olmalıdır.
- Düzenleme tarihi olmalıdır.
- Düzenleyen

- Taşımacı (Taşımacı olduğu anlaşılabilmesi) veya
- Adı yazılı taşımacının adı yazılı acentası, veya
- Adı yazılı kaptanın adı yazılı acentası mı?
(c ve d şıklarında dökümanda taşımacının ismi de mutlaka belirtilmelidir.)
- Konşimento düzenleyen tarafından imzalanmalıdır.
- Konşimento bir ‘‘yükleme=on board’’ kaydı taşıması gerekir.
- Yükleme kaydı Konşimento üzerinde kendinden baskılı (matbu) olarak yer alıyorsa bir başka deyişle ‘‘Shipped’’ tip bir konşimento ise bu durumda konşimentonun düzenlenme tarihi, yükleme tarihi olarak kabul edilecektir.
- Yükleme kaydı konşimento üzerinde matbu olarak yer almıyorsa bir başka deyişle ‘‘Received’’ tipi bir konşimento ise bu durumda ‘‘On Board ‘‘ kaydı ve yükleme tarihi de içermelidir ancak ayrıca imzalanmasına gerek yoktur.
- Sonradan yapılan düzeltmeler ve eklemeler kaşe ve paraflanmasıdır.
- Kaç nüsha olduğu belirtilmeli ve eğer akreditifte tüm orijinal müşhaların ibrazı şart koşuluyorsa tüm orijinal nüshaların olup olmadığı kontrol edilmelidir.
- Konşimento temiz olmalıdır. Yani malların miktarı veya paketlemenin kusurlu olduğuna dair hiçbir ibare olmamalıdır.
- Konşimentonun emrine düzenlendiği taraf , akreditifte belirtilen taraf olmalıdır.

Bankalar genelde, konşimento malın mülkiyetini temsil ettiğinden ve bir anlamda konşimento teminat sayıldığından ‘‘to the order of X Bank’’ kendi emirlerine düzenlenmesini talep ederler.

- Yükletenin ismi / adresi
- Alıcının ismi / adresi
- İhbar yapılacak kişinin ismi / adresi
- Yükleme İşaretleri
- Paket adedi
- Mal tanımı
- Ağırlık

-Taşımaya ilişkin tanımlamalar

-Ek kayıtlar

Ancak bu kayıtlardan bazılarının konşimentoda yer almaması onun konşimento sayılmasına engel olmaz.

Konşimentolar üzerinde, malların boşaltma limanına varışında alıcıya zamanında bilgi verilmesi için alıcının adı yazılacağı ihbar (notify) kısmı mevcuttur. Bu kayıt mallar üzerinde adı geçen lehine herhangi bir hak temin etmez.

Konşimento, gönderenin istediği kadar ve genellikle üç nüsha olarak düzenlenir. Bu nüshaların tümüne ‘‘tam takım konşimento’’ (full set B/L) denir. Konşimentonun bütün nüshalarının aynı metinde olması ve her birinde kaç nüsha olarak düzenlendiğinin gösterilmesi gereklidir. Bu nüshalar üzerine sadece birinin işlem görmesiyle diğerlerinin hükümsüz kalacağı kaydı konur. Mallar bir tek nüshanın yetkili hamiline, malları aldığına dair bir şerhle geri verilmesi karşılığında teslim edilir. Dolayısıyla bankanın, konşimentonun bütün imzalı nüshalarını elinde bulundurması büyük bir önem taşır. Bu nedenle ‘‘tam takım konşimento’’ akreditif talimatlarında genellikle yer alır.

‘‘Ciro edilemez’’ (not negotiable) kaydını taşıyan, imzasız konşimento suretleri ile mal çekilemez. Bu nüshalar malı gönderenin, taşımacı veya acentasının dosyalarında saklanmak ve istatistiki bilgi amacıyla kullanılmak üzere düzenlenir.

Aksi kararlaştırılmış olmadıkça malı gönderenin talebi üzerine konşimentolar nama, emre, emrine veya hamiline düzenlenir.

1.6.3.4. Kombine Taşıma Belgeleri

(*Combined Transport Documents – CTD*)

Kombine taşıma belgeleri (konşimentolar) malların teslim alındıkları yerden, diğer bir ülkede teslim edilecekleri yere kadar en az iki değişik taşıma yolu

(denizyolu,havayolu,demiryolu,kara yolu ve içsu) kullanılması suretiyle taşınmasında düzenlenir. Bu tür belgeler daha ziyade konteyner ile yapılan taşımalarda düzenlenmektedir.

Kombine taşıma konşimentosunda yükleme limanı ile birlikte malların taşıyıcıya teslim edileceği yer de yazılır. Bu konşimentolar yükleme konşimentosu değil tesellüm konşimentosu niteliğindedir. Kombine Taşıma Belgesi İle İlgili Olarak aşağıdaki hususlar kontrol edilmelidir.

-Belge üzerinde belirtilen teslim alma yeri veya yükleme limanı ve boşaltma yeri akreditif koşullarına uygun olmalıdır.

-Belge, taşıyıcının veya kombine taşıma operatörünün adını belirtmelidir.

-Belgeyi imzalayan;

-Taşıyıcı veya kombine taşıma operatörü (taşıyıcı veya kombine taşıma operatörü olarak ismi belirtilmiş kişi) veya

-İsmi belirtilmiş taşıyıcı veya ismi belirtilmemiş kombine taşıma operatörünün ismi belirtilmiş temsilcisi veya

-Kaptan (Kaptan olarak ismi belirtilmiş kişi) veya

-İsmi belirtilmiş kaptanın ismi belirtilmiş temsilcisi olmalıdır.

-Belge malların sevkiyatını, teslim alındığını veya yüklendiğini göstermelidir.

- Bir düzenleme tarihi taşınmalıdır.

(ayrıca bir tarih belirtilmedikçe, bu tarih teslim almanın veya yüklemenin ve sevkiyatın yapılacağı tarih olarak kabul edilir.)

-Belge, birden fazla orijinal olarak düzenlenmişse, düzenlenen bütün orjinallerin sayısı belirtilmelidir ve orijinal nüshaların tamamı ibraz edilmelidir.

-Belge ciro edilebilir nitelikte ise, akreditifte öngörülen taraf emrine düzenlenmelidir.

Akreditifte öngörülen diğer koşullar, aşağıda sayılanlar gibi,

-Yükletenin ismi / adresi

- Alıcının ismi / adresi
- İhbar yapılacak kişinin ismi / adresi
- Yükleme İşaretleri
- Paket adedi
- Mal tanımı
- Ağırlık
- Taşımaya ilişkin tanımlamalar
- Ek kayıtlar, yerine getirilmiş olmalıdır.

Bazı taşıma belgelerinde Kombine Taşıma Belgesi (Combined Transport Document) yazılı olmasına rağmen yüklemenin sadece gemi ile limandan limana taşıma biçiminde gerçekleştiği görülmektedir. Böyle bir durumda belge UCP ,26 ‘ya göre değil UCP,23 ‘e göre incelenmelidir.

FIATA kombine taşıma konşimentosu (FIATA combined bill of lading FBL) şekil şartları Uluslararası Sevkiyat Acentaları Birlikleri Federasyonu (FIATA) tarafından tespit edilmiş ve Milletlerarası Ticaret Odası’nca onaylanmış bulunan bir kombine taşıma belgesidir.

FIATA-FBL, deniz konşimentosu gibi malın mülkiyetini temsil eder, emre yazılması ve ciro edilmesi mümkündür. Birden fazla orijinal nüshalı olarak düzenlenir ve mallar bir orijinal nüshanın ibrazı suretiyle teslim alınabilir.

1.6.3.5. Kısa (Arkası Beyaz) Taşıma Belgesi

(Short Form (Blank Back) Transport Document)

Kısa taşıma belgesi, taşıma şartlarının kendisi dışındaki bir kaynakta veya diğer bir belgede yer aldığını gösteren bir taşıma belgesidir.

Taşıma sözleşmesi ile ilgili şartlar bu belgelerin arkasında gösterilmez. Bunun yerine, taşıma şartlarının bir yasa veya uluslar arası bir anlaşmaya tabi olduğu

belirtildiği için bu tür taşıma belgelerine ‘‘arkası beyaz’’ (blank back) konşimento da denilmektedir.

1.6.4. Taşıma Belgeleri

(*Transport Documents*)

Taşıma Belgeleri malların teslim alındığını gösteren bir makbuz niteliğini taşırlar. Malın mülkiyetini temsil etmezler. Taşıma Belgelerinin ciro ile devredilmeleri ve rehnedilmeleri mümkün değildir. Bu bakımdan bunlara, ciro edilemez (non negotiable) taşıma belgeleri adı verilir.

Havayolu, demiryolu ve karayolu taşımacılığında kullanılan taşıma belgelerinin çeşitleri aşağıda açıklanmıştır.

1.6.4.1. Havayolu Taşıma Belgesi

(*Air Transport Document*)

Havayolu taşıma belgesi, malların mülkiyetini temsil etmeyen ve sadece malların uçakla belli bir yere gönderilmek üzere teslim alındığını gösteren bir belgedir. Bu belgede malların gönderildiği tarih ile uçuş numarası havayolu şirketi veya acentası tarafından gösterilir. Havayolu taşıma belgesi, emre değil gönderilen adına düzenlenir ve ciro ile devredilemez. Havayolu Taşıma Belgesi İle İlgili Olarak aşağıdaki hususlar kontrol edilmelidir.

-Belge üzerinde belirtilen kalkış ve varış hava limanları akreditif koşullarına uygun olmalıdır.

-Belgeyi düzenleyen,

-Taşıyıcı (taşıyıcı olarak ismi belirtilmiş kişi) veya

-İsmi belirtilmiş taşıyıcının ismi belirtilmiş temsilcisi olmalıdır.

-Belge düzenleyen tarafından imzalanmalıdır.

-Belge bir düzenleme tarihi taşınmalıdır.

(Ayrıca bir tarih belirtilmedikçe bu tarih uçuş tarihi olarak kabul edilir.)

-Belge, malların taşınmak üzere teslim alındığını belirtmelidir.

-İbraz edilen belge, alacak olana / yükletene verilen orijinal nüsha olmalıdır.

Akreditifte öngörülen bütün diğer koşullar, aşağıda sayılanlar gibi,

-Yükletenin ismi / adresi

-Alıcının ismi / adresi

-İhbar yapılacak kişinin ismi / adresi

-Yükleme İşaretleri

-Paket adedi

-Mal tanımı

-Ağırlık

-Taşımaya ilişkin tanımlamalar yerine getirilmiş olmalıdır.

1.6.4.2. Hamule Senedi

(*Rail Transport Document*)

Hamule (yük) senedi, demiryolu ile yapılan taşımalarda, malın cins ve miktarını, ambalajın şekil ve niteliğini, gönderen ve gönderilenin isim ve adreslerini, hareket ve varış istasyonlarını, taşıma ücretini, bunun ödenmiş olup olmadığını ve taraflarca kararlaştırılan diğer hususları gösteren ve malları gönderen kişi ile taşıyıcı (demiryolu idaresi) arasında yapılan bir taşıma sözleşmesidir. Üzerinde düzenlenme tarihi ve demiryolu idaresinin kaşesi bulunur. Hamule senedi genellikle emre değil nama düzenlenir ve ciro ile devri mümkün değildir.

Mallar üzerinde kontrol sağlanabilmesi için hamule senetleri banka adına düzenlenir. Hamule senedi 6 nüsha olarak düzenlenir, dördüncü nüshaya ‘‘Hamule Senedi Duplikatası’’ denir ve malın mülkiyetini temsil eder. Bu nüsha, malların demiryolu idaresine teslim edildiğini gösteren bir alındı niteliği taşır. Malların alıcıya teslimi, bu nüshaya dayanılarak ve banka adına düzenlenmiş olan hamule senedinin bankaca bir temlikname ile alıcıya devir ve temlikinin sağlanması suretiyle yapılır. Hamule Senedi ile ilgili olarak aşağıdaki hususların kontrol edilmesi gerekir.

- Belge üzerinde belirtilen yükleme ve varış yerleri akreditif koşullarına uygun olmalıdır.
- Belgeyi düzenleyen
- Taşıyıcı (taşıyıcı olaral ismi belirtilmiş kişi) veya
- İsmi belirtilmiş taşıyıcının ismi belirtilmiş temsilcisi olmalıdır.
- Belge düzenleyen tarafından imzalanmış olmalıdır.
- Belge malların sevkiyatını, gönderildiğini veya yüklendiğini göstermelidir.
- Belge bir düzenlenme tarihi taşınmalıdır. (Ayrıca bir tarih belirtilmedikçe bu tarih gönderilme/yükleme / sevkiyat tarihi olarak kabul edilir.)
- Akreditifte öngörülen bütün diğer koşullar, aşağıda sayılanlar gibi
- Yükletenin adı/adresi
- Alacak olanın adı/adresi
- Yükleme İşaretleri
- Paket adedi
- Mal tanımı
- Ağırlık
- Taşımaya ilişkin tanımlamalar , yerine getirilmiş olmalıdır.

1.6.4.3. CMR Taşıma Belgesi

(*CMR Consignment Note*)

Cmr belgesi kamyonla yapılan taşımalarda Uluslararası CMR (Convention Merchandise Routiers – Karayolu Mal Dolaşım Birliği) Amtlaşması gereğince düzenlenen bir taşıma belgesidir.

Bu Taşıma Belgesi, malların nakliyecisi firma tarafından belirtilen yere taşınmak üzere teslim alındığını gösteren bir belgedir.

CMR belgesi düzenleyen taşıyıcı firmalar, bir hasar halinde sigortacının mal sahibine hasar bedelini ödedikten sonra rücu etmesinin doğuracağı riske karşı sigortalı olmuş bulunmaktadırlar.

CMR belgesi ciro yoluyla devredilemez. CMR Belgesi ile ilgili olarak aşağıdaki hususlar kontrol edilmelidir.

-Belge üzerinde belirtilen yükleme ve varış yerleri akreditif koşullarına uygun olmalıdır.

-Belgeyi düzenleyen

-Taşıyıcı (taşıyıcı olaral ismi belirtilmiş kişi) veya

-İsmi belirtilmiş taşıyıcının ismi belirtilmiş temsilcisi olmalıdır.

-Belge düzenleyen tarafından imzalanmış olmalıdır.

-Belge malların sevkiyatını, gönderildiğini veya yüklendiğini göstermelidir.

-Belge bir düzenlenme tarihi taşınmalıdır. (Ayrıca bir tarih belirtilmedikçe bu tarih gönderilme/yükleme / sevkiyat tarihi olarak kabul edilir.)

Akreditifte öngörülen bütün diğer koşullar, aşağıda sayılanlar gibi

-Yükletenin adı/adresi

-Alacak olanın adı/adresi

-Yükleme İşaretleri

-Paket adedi

-Mal tanımı

-Ağırlık

-Taşımaya ilişkin tanımlamalar yerine getirilmiş olmalıdır.

1.6.5. Nakliyecı Makbuzları ve FIATA Tesellüm Belgeleri

1.6.5.1. Nakliyecı Makbuzları

(*Forwarder's Receipts*)

Nakliyecı Makbuzları, malların kamyonla veya trenle gönderilmesinde ya da bir taşımacı firmanın malları yüklemek üzere aldığı göstermek için düzenlenir.

Navlun komisyoncuları (freight forwarders) sevketmek üzere ihracatçılardan aldıkları malları bir taşımacılık şirketi ile yaptıkları sözleşmeye dayanarak bu şirket taşıtır ve kendi adlarına taşıma belgesi alırlar. İhracatçılara da bunlardan aldıkları

mallar için kendi makbuzlarını (nakliyecî makbuzu) verirlerî. Nakliyecî Makbuzları, malın mülkiyetini temsil etmez ve ciro ile devredilemezler.

1.6.5.2. FIATA Tesellüm Belgeleri (*FIATA FCR, FIATA FCT*)

Kısa adı FIATA olan Uluslararası Sevkiyat Acentaları Birlikleri Federasyonu'na dahil ülkelerin sevkiyat acentaları birliklerinin üyeleri olan sevkiyat acentaları tarafından düzenlenen nakliyecî makbuzlarına "FIATA Tesellüm Belgesi" adı verilmektedir. Bu belgeler malları temsil etmezler, malların teslim alındığını gösteren makbuz niteliği taşırlar.

İki türlü FIATA sevkiyatçı belgesi vardır.

FIATA FCR (FIATA Forwarding agents certificate of receipt)

FIATA FCT (FIATA Forwarding agent certificate of transport)

FIATA FCR, malların dönülemez olarak gönderilenin emrine amade tutulmak ya da gönderilene sevkedilmek üzere teslim alınmış olduğunu belgeler. Bu belgeyi tanzim eden sevkiyat acentası, gönderenin verdiği sevk talimatını bu belgenin orijinali kendisine verilmedikçe iptal veya tadil edemez. FIATA FCR nama tanzim edilir ve orijinali gönderene verilir. Bu belgenin cirosu mümkün değildir. Mallar, gönderen nüshasının geri verilmesi karşılığında sadece üzerinde gösterilen gönderilene teslim edilebilir.

FIATA FCT ise emre yazılıdır ve takım halinde tanzim edilir. Uygulamada az rastlanır. FIATA belgeleri taşıma komisyoncuları tarafından tanzim edilir ve doğrudan doğruya yükletenle taşımacı arasında aktedilen bir taşıma sözleşmesi niteliğini taşımaz. Bu nedenle söz konusu belgelerin ibrazı suretiyle malların doğrudan doğruya taşıma şirketinden teslim alınması mümkün değildir. Alıcı, malların kendisine teslimini bu belgeler karşılığında sadece belgede adı yazılı olan varış yerindeki acentadan talep etme hakkına sahiptir. Bu belgeler herhangi bir taşıma sözleşmesini ispatlamaz ve malın mülkiyetini temsil etmez.

1.6.6. Posta Makbuzu veya Postalama Belgesi

(*Post Receipt or Certificate of Posting*)

Malların posta ile gönderilmesi ve posta makbuzu ya da postalama belgesi ibrazı gerekiyorsa bu belgelerin sevk veya gönderi yerinde damgalanmış veya tasdik edilmiş ve tarihlenmiş olması gerekmektedir. Posta Makbuzu veya Postalama Belgesi ile ilgili olarak aşağıdaki hususlar kontrol edilmelidir.

-Düzenleyenin adı belirtilmiş olmalıdır.

-Belge, düzenleyenin mühürlü ya da başka şekilde şifrelenmiş bir imzasını taşımaktadır.

-Belge, teslim alma veya gönderi tarihini belirtmelidir.

(Bu tarih sevkiyat/gönderi tarihi olarak kabul edilir.)

Akreditifte öngörülen (aşağıda sayılanlar gibi) bütün diğer koşullar;

-Alıcının adı/adresi

-Taşımaya ilişkin koşullar

-Yükleme yeri v.s. yerine getirilmiş olmalıdır.

1.6.7. Sigorta Belgeleri

(*Insurance Documents*)

Malların sevkiyatı sırasında, olası risk unsurlarının yaratabileceği zararı karşılamak amacıyla belli bir ücret karşılığında sigorta acentası ile malın alıcısı veya satıcısı arasında maların sigortalanması hususunda varılan anlaşmayı gösteren belgedir.

Sigorta Poliçesi (insurance policy) yüklendiği yerden varış yerindeki alıcıya teslim edildiği ana kadar malların uğrayacağı hasarlara veya avaryalara (yolculuk sırasında kaza, doğal afetler veya savaş gibi olağanüstü olaylar dolayısıyla gemide, yükte veya her ikisinde ortaya çıkan maddi hasar dolayısıyla yapılan masraflar) karşı sigorta edildiğini gösteren bir sigorta belgesidir. Sigorta Poliçesi sigorta şirketleri,

sigorta simsarları veya temsilcileri tarafından düzenlenmiş ve/veya imzalanmış olmalıdır.

Nakliyat Sigorta Poliçeleri Genellikle Aşağıdaki Bilgileri İçerir.

- Sigortacının ve sigorta ettirenin ve varsa sigortadan yararlanan kimsenin adı, soyadı veya ticaret ünvanı ikametgahları,
- Sigortanın konusu,
- Sigortacının üstüne aldığı rizikolarla bunların başlayacağı ve son bulacağı an,
- Malın taşınacağı araç (gemi ismi) ve taşımada izlenecek yol,
- Taşımacının adı, soyadı veya ticaret ünvanı,
- Gönderenle taşıyıcı arasındaki taşıma için bir süre kararlaştırılmışsa bu süre,
- Malın taşımacıya teslim edildiği yer ile gönderilene teslim edileceği yer,
- Sigorta bedeli,
- Primin tutarı ile ödeme zamanı ve yeri,
- Sigortacının üstüne aldığı rizikoların gerçek niteliklerini belirlemeye yaracayacak bütün haller
- Düzenleme tarihi

Sigorta Belgesi ile ilgili olarak aşağıdaki hususlar kontrol edilmelidir

- Sigorta Belgesi akreditif koşullarına uygun olarak, poliçe ya da sertifika şeklinde düzenlenmelidir.
- Düzenlenen tüm orijinal nüshalar ibraz edilmelidir.
- Sigorta Belgesi, bir sigorta şirketi veya sigortacı veya bunların temsilcileri tarafından düzenlenip imzalanmalıdır.
- Sigorta Komisyoncuları tarafından düzenlenen kuvertür pusulası (Sigorta Sözleşmesinin varlığını kanıtlayan yazılı belge. Bu belge asıl poliçenin hazırlanması ve sigortalıya teslim edilmesine kadar geçerli olan geçici bir belgedir) akreditifte aksi öngörülmedikçe kabul edilmez.
- Sigorta Belgesi doğru düzenleme tarihi ve imza taşınmalıdır.

Akreditifte aksi öngörülmedikçe veya sigorta belgesinden, sigortanın en geç malların teslim alma/yükleme/sevk edilme tarihinden itibaren geçerli olduğu anlaşılmadıkça, taşıma belgesinde belirtilen düzenlenme tarihinden sonraki bir tarihi taşıyan sigorta belgeleri bankaca kabul edilmez.

-Ulaşım güzergahı ve biçimine ilişkin bilgiler akreditifle uyumlu olmalıdır.

-Sigorta edilen tutar yeterli ve doğru olmalıdır.

(Akreditifte aksi öngörülmedikçe sigorta belgesinin kapsamı gerken asgari tutar malların CIF ya da CIP bedelinin %10 fazlasıdır.)

-Sigorta Belgesi akreditifte aksi öngörülmedikçe akreditifle aynı döviz cinsi üzerinden düzenlenmelidir.

-Sigorta Belgesi akreditifte öngörüldüğü gibi "tüm riskler"i kapsamına alması gerekir.

Akreditifte "tüm risklere karşı sigorta" şartının yer alması halinde, sigorta belgesinde belirli risklerin kapsamadığı belirtilmiş olsa bile, bankalar, sigorta kapsamında olmayan riskler için herhangi bir sorumluluk almaksızın tüm risklerin kapsandığı anlamına gelen bir ibarenin bulunduğu sigorta belgesini kabul ederler.

-Sigorta, yükleme şekli (yeniden yükleme, güvertede taşıma, ambarlama gibi) veya ulaşım güzergahından doğan bütün ek riskleri kapsamı gerekmektedir.

Ciro edilmesi öngörülmüş ise, sigorta poliçesinin doğru bir şekilde ciro edilmesi gerekir. Sigorta Poliçeleri genel olarak 1 yıldan kısa bir süre için geçerli olurlar. Uygulamada, genelde geminin varış limanına gelip yükünü boşaltmasından itibaren 60 gün sonra poliçenin hükümden düştüğü görülmektedir. Ancak, poliçeye bir "devamlılık klozu" (continuation clause) eklemek suretiyle bir yıldan daha uzun süreli düzenlenebilirler. Sigorta Poliçeleri hamiline, nama veya emrine düzenlenebilir. Sigorta Poliçeleri emre düzenlendiği takdirde ciro ile devredilebilir. Dış Ticaret işlemlerinde iki çeşit sigorta poliçesi kullanılmaktadır.

1.6.7.1. Flotan Sigorta Poliçesi

İlerdeki bir tarihte gerçekleşecek mal taşınmasıyla ilgili kesin nakliyat sigortasının yapılacağını taahhüt eden bir belgedir. Flotan Sigorta aşamasında malın ne zaman, hangi nakil aracına ve ne miktarda yükleneceği belli değildir.

1.6.7.2. Kesin Sigorta Poliçesi

Maların nakil aracına yüklenmesinden sonra gerekli bilgilerin sigorta şirketine iletilmesini müteakip düzenlenen poliçelere kesin (kat'i) sigorta poliçesi denir.

Bu poliçeler ile malların yüklendiği yerden varış yerindeki alıcısına teslim edildiği ana kadar uğrayacağı muhtemel hasar ve avaryalar, sigorta klozları (koşulları) çerçevesinde garanti edilmiş olmaktadır.

1.6.8. Fatura

(*Invoice*)

İhraç edilen malın alıcıya maliyetini gösteren, alıcının ödemesi gereken tutarı belirleyen ve yabancı dilde düzenlenen faturadır. Yabancı dilde düzenlendiği için alıcının kendi gümrüğünden malları çekmesi için kullanılmaktadır. Alıcı bu faturaya göre satıcıya ödeme yapmaktadır.

Yabancı faturada sadece malın maliyeti (cost), navlun (freight) ve varsa sigorta (insurance) gösterilebilir. İstisnai olarak aracılık yapan firma yada şahısların komisyon tutarı yazılabilir. Bunların dışında yükleme boşaltma gibi masraflar gösterilmez. Eğer akreditif şartlarında fatura için resmi kurumlardan onay istenmişse alıcıya onayı alınarak gönderilir.

1.6.8.1. Proforma Fatura

(*Proforma Invoice*)

Proforma fatura, satılacak olan malın, satılmasından ve tesliminden önce, niteliğini ve birim fiyatını göstermek üzere satıcı tarafından düzenlenen faturadır. Üzerinde, ‘‘Proforma Fatura’’ kaydı bulunan bu belge bir teklif mektubu niteliği taşır. Bu faturalardaki fiyat ve bedeller kesin değildir.

Teklif edilen fiyatların yapılacak satış sözleşmesi tarihindeki fiyatlara göre değişebileceğinin proforma faturada belirtilmesi de mümkündür.

1.6.8.2. Ticari Fatura

(*Commercial Invoice*)

Ticari fatura, satışı yapılan mal için satıcı tarafından kesin olarak düzenlenip alıcıya gönderilen faturadır.

Ticari Fatura ile ilgili olarak aşağıdaki hususlar kontrol edilmelidir.

- Fatura Akreditifte Lehdar olarak gösterilen kişi tarafından düzenlenmelidir.
- Akreditifte aksi belirtilmedikçe fatura akreditif amiri adına düzenlenmiş olmalıdır. Adres akreditifte belirtilenle bire bir uyumlu olmalıdır.
- Faturada yer alan mal tanımlaması akreditifteki mal tanımlaması ile uyum içinde olmalıdır. Akreditifte proforma faturada yer alan mallar şeklinde bir kayıt varsa ticari faturada yer alan mal tanımlaması da proformadaki ile aynı olmalıdır. Malla ilgili faturaya yazılan fazla bilgi rezerv konusu sayılmamaktadır.
- Malın birim fiyatı, adedi, ağırlığı, toplam tutarı ve döviz cinsi akreditifte belirtilenle aynı olmalıdır.
- Teslim Şekli akreditif şartları ile uyumlu olmalıdır.
- Akreditif şartları arasında imzalı ticari fatura temin edilmesi konusunda bir şart varsa imzalandığının kontrolü yapılmalıdır.

- Akreditif şartlarında fatura üzerinde bulunması şart koşulan özel bir ibare/metin varsa fatura üzerinde aranmalıdır.
- Akreditifte faturanın noterden tasdikli, belirli bir konsoloslukça onaylanmış veya vize edilmiş olması şartı varsa bu taleplerin yerine getirilmiş olduğu tespit edilmelidir.
- Faturada yer alan sevk markaları (shipping marks) taşıma belgesi ve diğer belgelerle ve akreditifte belirtilenlerle aynı olmalıdır.
- Eklemeler, düzeltmeler silintilerin her biri belgeyi düzenleyen tarafından kaşelenip imzalanmış olmalıdır.
- Fatura tutarı veya kısmi sevkiyatta faturaların toplam tutarı, akreditifin izin verdiği tutarı aşmamalıdır.
- Akreditif şartlarında istenildiği kadar orijinal ve kopya faturanın ibraz edilmesi gerekmektedir.
- Akreditifte kısmi sevkiyata izin verilmiyorsa faturanın akreditif tutarının tamamını kapsadığına bakılacaktır. Ancak, akreditif tutarı, malın miktarı veya birim fiyatı ‘‘takriben’’ olarak belirtilmişse artı/eksi %10 fark kabul edilecektir.
- Faturadaki hesaplamaların doğruluğu kontrol edilmelidir.
- Düzenlendiği dilde ticari fatura başlığını taşımalıdır.
- Faturada yer alan tüm bilgiler diğer belgelerdeki bilgiler ile uyum içinde olmalıdır.
- Sevk edilen mallarla ilgisi bulunmayan masraflar faturada yer almamalıdır.
- Akreditifte izin verilmiyorsa fatura, komisyon, depo masrafı, haberleşme masrafı, liman masrafı gibi harcamaları içermemelidir.

1.6.9. Diğer Belgeler

1.6.9.1. Menşe Şahadetnamesi

(*Certificate of Origin*)

Gönderilen malların menşeyini, yani üretildiği ülkeyi gösteren bir belgedir Bu belge aynı zamanda malların başka bir ülkede imal edilmiş veya üretilmiş olduğu

halde, üçüncü bir ülkede geçirdiği değişiklik ve işlem dolayısıyla değerinin belli bir oranda artmış olmasından ötürü o ülke menşeli sayılması gerektiğini de gösterir. Gümrük işlemleri, ülkeler arasında mevcut ticaret anlaşmaları hükümlerine göre yapılmakta olduğundan örneğin, malın gönderildiği ülkede tercihli gümrük rejiminden yararlanılması veya konulan kota sınırlamasının dolup dolmadığının belirlenebilmesi için gümrüğe gelen malların menşelerinin bilinmesi gereklidir.

Menşe Şahadetnameleri, ithalatı yapan ülkenin dış ticaret rejimi mevzuatına göre, ihracatçı ülkedeki Ticaret Odaları veya ithalatçı ülkenin konsoloslukları tarafından onaylanır.

Menşe Şahadetnamesinde aşağıdaki bilgiler bulunur.

- Gönderenin ve gönderilenin isimleri,
- Malın cinsi ve nitelikleri
- Ambalaj şekli
- Koli adedi,
- Marka ve numarası
- Net ve brüt ağırlık
- Birim fiyatı
- Malın, (FOB,CIF gibi) değeri,
- Malın gönderildiği aracın sim ve sevk tarihi,
- Yükleme Limanı
- Malın gideceği ülke
- Ticaret Odasının veya ithalatçı ülke konsoloslğunun, malların menşesini gösteren tasdik şerhi

1.6.9.2. Çeki Listesi (Pusulası)

(*Certificate of Weight*)

Dış ticarete konu olan malların ağırlığını ayrıntılı bir şekilde göstermek üzere düzenlenen listeye ‘‘çeki listesi’’ denir. Bu listede detaylı olarak gösterilen ağırlığın fatura ve konşimentoda yazılı ağırlığa uygun olması gereklidir.

1.6.9.3. Koli (Ambalaj) Listesi

(*Packing List*)

Çeşitli cins ve kıymette malın birden çok paket (kap) içinde gönderilmesi halinde her paketin içinde hangi cins ve kıymette ne miktar mal bulunduğunu gösteren ve faturaya uygun olarak ayrıntılı bir şekilde düzenlenen belgedir.

1.6.9.4. Sağlık Raporu

(*Health Certificate*)

Sağlık Raporu, dış ticaret işleminin konusu canlı hayvanların sağlıklı, et ve diğer hayvansal ürünlerin hastalısız ve mikropsuz olduklarını belgeleyen rapordur. Bu rapor, genellikle sevk limanında görevli bir veteriner tarafından düzenlenir.

Bitkisel ve bitkisel maddeler için de sağlık raporuna ihtiyaç duyulabilir.

1.6.9.5. Ekspertiz veya Analiz Raporu

(*Certificate of Quality od of Analysis*)

İthalatçı, malın özelliklerinin bir eksper tarafından tespitini veya incelenmesini isterse, yetkili kamu mercileri veya akreditif şartlarında belirtilen kişi ya da firma tarafından yapılan tahlil veya ekspertiz sonuçlarını gösteren raporlardır.

II. BÖLÜM

2. AKREDİTİFLERE İLİŞKİN SORUNLU OLAYLAR VE ICC GÖRÜŞLERİ

Akreditifin doğası gereği bankaları, mallar değil sadece belgeler ilgilendirdiğinden ödeme esnasında en önemli unsur vesaiktir. Daha önceki bölümlerde anlatıldığı üzere ihracatçı uygun vesaiki ibraz ettiğinde parasını alacağından, ithalatçı ise istediği malların geleceğinden emindir. Teyitli ihracat vesaiklerinde Görevli Banka akreditife garantisini eklediğinden Amir Banka'ya vesaiki göndermeden önce uygun olup olmadığını kontrol etmek zorundadır. Kendi gözünden kaçan bir uygunsuzluk (discrepancy) Amir Banka tarafından yakalanırsa ve Amir (ithalatçı) tarafından vesaik reddedilirse Görevli Banka kendi ihracatçısına akreditifin bedelini ödemek zorunda kalır. Teyitsiz bir akreditifte Görevli Banka'nın vesaiki inceleme yükümlülüğü yoktur.

Vesaiki sunulduğu gibi Amir Banka'ya iletir. Amir Banka yine vesaik incelerken çok dikkatli olması gerekir. Gözünden kaçan bir uygunsuzluk ithalatçının zarara uğramasına, malı gümrükten çekememesine gibi sonuçlar doğurursa bu defa Amir Banka zor durumda kalacaktır.

Akreditif Vesaikleri Bankaların Operasyon Bölümlerinde ithalat ve ihracat departmanlarında çalışan personelce incelenmektedir. Vesaik inceleme aşamasında ICC 500 ve ICC Bankacılık Komisyonu tarafından onaylanan akreditifler altında ibraz edilen belgelerin incelenmesine ilişkin Uluslararası Standart Bankacılık Uygulaması (ISBP) ICC – 645 kullanılır. Ancak yine de insan hatalarından veya ilgili ICC maddelerinin yanlış yorumlanmasından kaynaklanan hatalardan dolayı ithalatçı, ihracatçı veya bankalar zor duruma düşmektedir. Hatta bankalar arasında çözülemeyen sorunlar ICC Komitesine başvurularak görüş alınmakta, yargıtaya intikal eden sorunlarda ise ICC görüşlerine başvurulmaktadır.

Aşağıda anlatılan örnek olaylar Akreditiflere İlişkin Sorunlu ve ICC Görüşleri ICC Türkiye 2001 'den alınmıştır.

2.1. Faturalara İlişkin Sorunlu Olaylar

2.1.1. OLAY NO: 1

Faturada Incoterm Eksikliği

OLAY: İştirah bankasının uygun bularak iştirah ettiği vesaihte amir banka iki rezerv bularak iştirah bankasına rezerv bildiriminde bulunmuştur. Rezervler:

-Faturada Incoterm "FOB XX Limanı" olarak yer almamaktadır.

-"Packing List" sadece malın miktarını, stil numarasını ve fatura numarasını göstermekte, malın tanımına yer vermemektedir.

Not: Akreditif metninde Incoterm akreditif tutarının yanında yer almaktadır.

İştirah bankası rezervlere itiraz ederek 1) Incoterm'in akreditif metninde mal tanımını alanında kayıtlı olmadığını, faturanın mal tanımını alanına uygun olduğunu; 2) packing list'in UCP:21'e tabi olduğunu, dolayısıyla içeriği diğer belgelerle çelişkili olmadığı takdirde ibraz edildiği biçimde kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

Amir banka rezervlerinin haklı olduğunda ısrar etmiştir.

ICC: Ticari tarafların üzerinde anlaşmaya vararak akreditif metninde yer verdikleri sözleşme terimi (Incoterm) genellikle mal tanımını alanında gösterilir. Bu olayda Incoterm'in akreditif tutarının yanında yer alması ayrı bir şart olarak görülebilir ve ticari faturada gösterilerek bu şart yerine getirilebilir, ibraz edilen faturada Incoterm'in yer almaması halinde banka bu eksikliği rezerv konusu yapma hakkına sahiptir.

Packing List UCP: 21 kapsamına giren bir belge olup içeriği ve düzenleyicisi hakkında akreditifte şart yoksa içeriği diğer belgelere ters düşmemek

kaydıyla ibraz edildiği biçimde kabul edilir. Öte yandan, normal olarak UCP: 37/c uyarınca fatura dışındaki belgelerde mal tanımının genel ifadelerle yapılması beklenir. Ancak bu olayda Packing List'e ilişkin rezerv konusu yerinde değildir, çünkü bu belge ile fatura arasında mal miktarı, stil numarası ve fatura numarası aracılığıyla yeterli bağlantı kurulmuştur. Bu sonuç bu olaya ait olup genelleştirme yapılmamalıdır.

ICC- T.M.K. : Evvelce verilen bir ICC görüşünde Incoterm'in mal tanımının bir parçası olduğunun sözleşme taraflarınca kabul edilmiş sayıldığı, dolayısıyla satışı temsil eden faturada Incoterm'in yer alması gerektiği ifade edilmiştir. Bu durumda akreditifin hangi alanında olduğuna bakılmaksızın Incoterm'in faturada aranması gerektiği sonucu çıkmaktadır.

2.1.2. OLAY NO: 2

Faturada İskonto Tutarının Yer Alması

OLAY : (Lehtar yazıyor) Aşağıdaki rezerv konularında bankamız ile anlaşmazlığa düşmüş bulunuyoruz:

Faturamızda akreditif tutarı yazılı olmakla birlikte alıcımıza yaptığımız % 20 iskonto tutarı da kayıtlıdır. Bankamız akreditif şartlarında iskontodan söz edilmediği gerekçesiyle rezerv koymuştur.

Faturamızın sağ üst köşesinde EX-WORKS çıkış tarihi anlamında "Dispatch No.XX dated 27Jan00" kaydı bulunmaktadır. Konişmento tarihi 11 Feb 00'dır.

Bankamız konişmento tarihi ile dispatch tarihi farklı olduğu gerekçesiyle rezerv koymuştur.

Yukarıdaki 2. husus packing list için de aynıdır. Sadece 'dispatch' yerine 'shipment' sözcüğü kullanılmıştır.

ICC: UCP'de bu gibi kesintileri yasaklayan bir hüküm yoktur. Dolayısıyla bankalar iskonto olarak yapılan bir kesintiyi gösteren vesaiğin ibrazını kabul etmelidir.

Görüşümüze göre konişmento tarihi ile 'Dispatch date' arasında çelişki yoktur. Faturadaki kaydın konişmento tarihi anlamında konulduğuna inanmak için herhangi bir neden bulunmamaktadır.

'Dispatch' yerine 'Shipment' kullanılmış olması herhangi bir çelişki bulunmadığı yolundaki yukarıda verilen görüşümüzü değiştirmez.

Bununla beraber müteakip ibrazlarınızda tartışmadan kaçınmak amacıyla anılan kayıtların taşıma belgesindeki tarihi yansıtmadığını göstermek için daha değişik ifade kullanmanızı öneririz.

2.1.3. OLAY NO: 3

Faturadaki Mal Tanımında Eksiklik Var mı?

OLAY : Akreditifte malın tanımına ait alanda Incoterm "CFR Vancouver, WA USA Port" olarak kayıtlıdır, ibraz edilen faturada "CFR Vancouver WA" yazılı olup 'USA Port' ibaresi yer almadığından rezerv konmuştur.

SORU : Sözkonusu ibare mal tanımına dahil sayılarak UCP: 37/c uyarınca faturaya aynen konulmalı mıdır?

ICC: 37/c Maddesine göre faturadaki tanım akreditifteki mal tanımına uygun olmalıdır. Tanımın harfiyen aynı olması yolunda kesin bir hüküm yoktur.

Evvelce verilen bir ICC görüşünde Incoterm'in mal tanımının bir parçası olduğunun taraflarca kabul edilmiş sayıldığı ve faturada belirtilmesi gerektiği ifade

edilmiştir. Olay konusu faturada Incoterm belirtildiğine göre değerlendirilecek husus 'USA Port' ibaresinin eksikliğinin sonucu ne derecede etkilediğidir.

Bu ibarenin Incoterm'e eklenmesinin ABD'deki Vancouver'ın Kanada'daki Vancouver'den ayırılması amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Fakat 'WA' kısaltması (Washington eyaletinin tanınmış kısa kodu) amaçlanan ayırtmayı sağladığından 'USA Port' ibaresinin Incoterm'in yanında gösterilmesi fuzuli bir eklenti gibi görülebilir. Rezerv oluşturmaz. Yine de olası bir anlaşmazlığın önlenmesi kabilinden benzer durumlarda Incoterm'in akreditifte belirtilen biçimde alıntılanması uygun olacaktır.

2.1.4. OLAY NO: 4

Faturadaki Mal Tanımında Fazlalık

SORU : Akreditifteki mal tanımı: 'Single core copper conductor, PVC insulated cable '450/750 volts''

İbraz edilen faturada: Yukarıdakine ek olarak 'Eurocab brand on reels each 85 yards'

Teyit bankası faturadaki mal tanımının akreditifteki tanıma uygun olmadığı gerekçesiyle rezerv koymuştur. Söz konusu eklenti veya diğer benzer fazla ayrıntılar rezerv konusu yapılabilir mi?

ICC:UCP: 37/c'ye göre faturadaki mal tanımı akreditiftekine uygun olmalıdır. Tanımın akreditiftekini aynı veya onunla sınırlı olacağına ilişkin bir gereklilik yoktur. Malların ek özelliğinin belirtilmesi malların doğasını değiştirmez. Rezerv yoktur.

2.1.5. OLAY NO: 5

Faturaki Mal Tanımında Fazlalık (2)

SORU : Akreditifteki mal tanımı: "A.B.C."

İbraz edilen faturadaki mal tanımı: "XYZ (A.B.C.)"

Ek bilgi: 'XYZ' malın teknik/kimyasal bileşimidir.

Banka faturanın rezervli olduğunu ileri sürmüştür.

Rezerv sözkonusu mudur?

ICC: UCP: 37/c çerçevesinde rezerv görülmemektedir. Malın önce teknik/kimyasal bileşimini belirten ve devamında akreditifteki mal tanımını içeren böyle bir fatura rezervli sayılamaz.

2.2. Yükleme Belgelerine İlişkin Sorunlu Olaylar

En çok karşılaşılan sorunlar Yükleme Belgelerinde ve özellikle Bill Of Lading'lerde karşımıza çıkmaktadır. Şimdi bunlardan birkaç tanesini inceleyelim.

2.2.1. OLAY NO: 1

Konişmento Tarihi (B/L Date) İfadesinin Anlamı

SORU : "Konişmento tarihi" (B/L date) ifadesinden hangi tarihin anlaşılması gerekir? Konişmento tarihinden 90 gün sonraki bir vade tarihini taşıyan poliçe ibrazını şart koşan bir akreditif altında ibraz edilen konişmentoda düzenleme tarihi ve yükleme kaydı (on board) tarihi olarak farklı iki tarih gözüktüğünde duraksama yaşanmaktadır. Bu iki tarihten hangisi 'B/L date' olarak alınmalıdır?

ICC: 'On board' tarihinin konişmentonun düzenlenme tarihinden önceki veya sonraki bir tarihi taşıması olağan hallerdendir.

Sorudaki olaydan, uygulamada daha çok görülen 'sevk tarihinden XX gün sonra' (XX days after shipment) vade şartı yerine 'XX days after B/L date' şartının kullanıldığı anlaşılmaktadır.

23/a-ii Fıkrasına göre konişmento yükleme kaydını gerektirmediği sürece konişmentonun düzenlenme tarihi sevk tarihi sayılacak, yükleme kaydı varsa bunun tarihi sevk tarihi sayılacaktır. Bu durumda konişmentonun yükleme kaydını içermesi halinde bunun tarihinin 'B/L date' olarak alınması doğru olacaktır.

Söz konusu akreditif altında çekilecek poliçenin vade tarihinin saptanması amacıyla yönelik olarak, konişmentonun düzenlenme tarihinin yükleme kaydının tarihinden önce veya sonra olmasına bakılmaksızın yükleme kaydının tarihi 'B/L date' olarak alınmalıdır.

2.2.2.OLAY NO: 2

'Shipped Tip Konşimentoda 'On Board' Kaydı Konulmasına İlişkin Akreditif Şartı

SORU : 'SHIPPED' tip, yani yükleme kaydının matbu olarak yer aldığı bir konişmento düzenlendiği halde bankaların isteği üzerine bazı taşımacılar belgeye ayrıca bir 'ON BOARD' veya 'CLEAN ON BOARD' kaydı koymak zorunda bırakılmaktadırlar. Bu işlem yersiz ve fazladan değil midir?

ICC: Taşımacılara yönelik sözkonusu isteğin akreditif şartına bağlı olduğu anlaşılmaktadır.

Akreditif şartı yükleme kaydının B/L üzerinde bir kaşe veya ek bir kayıt ile gösterilmesini şart koşuyorsa 'Shipped' tip olsa bile konişmentoda bu şartın yerine getirildiğinin kontrol edilmesi gerekir.

2.2.3. OLAY NO: 3

Yükleme Kaydının Farklı Yazı Karakteri İle Konulması

SORU : Konişmentodaki 'ON BOARD' kaydı belgedeki diğer kayıtlardan farklı karakterdeki yazıyla veya bir kaşeyle eklenmişse bu kaydın imza veya parafla tasdiklenmesi gerekir mi?

ICC: Gerekmez. Sadece tarihlenmesi gerekir.

2.2.4. OLAY NO: 4

On Board Kaydı Eksikliği

OLAY : Akreditif şartı herhangi bir Hindistan limanından Chicago'ya sevkiyatı gösteren bir 'Clean on Board' konişmentonun ibrazını gerektirmektedir. Daha sonra alınan bir değişiklik mesajı ile kombine taşıma belgesi kabulüne izin verilmiştir.

Lehdar 'RECEIVED' tip bir deniz konişmentosu ibraz etmiştir. 'On board' kaydı yoktur.

SORU : İbraz edilen B/L kabul edilir mi?

ICC: Sözkonusu değişiklik sadece ibrazı kabul edilebilecek taşıma belgesinin tipine aittir. Belgenin düzenlenme şartında değişiklik yapılmamıştır. Dolayısıyla, ibraz edilen belge kombine taşıma belgesi değil, 'RECEIVED' tip bir B/L olduğundan bu tip belgenin gerektirdiği 'ON BOARD' kaydı belgede yer almalıdır. Diğer bir deyişle, kombine taşıma belgesi ibraz edilmiş olsaydı 26/a-ii fıkrası çerçevesinde bu belgenin malların sevk edilmek üzere teslim alındığını (received for shipment veya taken in charge for shipment) gösteren bir kayıt taşınması ile yetinilebilirdi.

2.2.5. OLAY NO: 5

Konşimentoda İki Gemi İsmi Yer Alması Halinde Yükleme Kaydında Gemi İsmi de Belirtilmesi (1)

OLAY : Görevli bankaya ibraz edilen bir konişmento gemi ve liman isimlerini aşağıdaki biçimde içermektedir:

Pre-carriage by: Place of receipt
VESSEL X

Ocean Vessel Port of Loading
VESSEL Y QINGDAO, CHINA

Port of Discharge Place of Delivery
CHITTAGONG

ON BOARD
12 JAN 19XX

Görüldüğü gibi tarihli yükleme kaydı mevcuttur. Amir banka yükleme kaydında gemi ismi bulunmadığı gerekçesiyle rezerv koymuştur.

Görevli bankanın görüşüne göre belgede “intended vessel” ibaresi bulunmadığından yükleme (on board) kaydında gemi isminin belirtilmesine gerek yoktur.

ICC: İbraz edilen konişmentonun ‘Received’ tip bir B/L olduğu ve yükleme kaydı taşıdığı anlaşılmaktadır. 23/a-ii Fıkrası konişmentonun “malların ismi belirtilen bir geminin bordasına yüklendiğini veya ismi belirtilen bir geminin üzerinde sevk edildiğini göstermesi” hükmünü içermektedir. İbraz edilen konişmentoda bir yükleme limanı gözükmemesine rağmen iki gemi ismi kayıtlıdır. İki gemi isminin belirtilmesi anılan Fıkradaki “ismi belirtilen bir gemi”nin gösterilmesi şartını karşılamamaktadır. Yükleme kaydı hangi gemiye aitse o geminin ismini de içermelidir.

ICC-T.M.K: ICC görüşü ‘Received’ tip bir B/L için verilmiş olmakla birlikte görüşümüze göre aynı husus ‘Shipped’ tip bir B/L için de geçerli olmalıdır.

2.2.6. OLAY NO: 6

Konşimentoda İki Gemi İsminin Yer Alması Halinde Yükleme Kaydında Gemi İsminin de Belirtilmesi (2)

OLAY : Bir amir banka Olay No. 57'de verilen ICC Görüşünü ileri sürerek bir konşimentoda iki gemi ismi yer aldığı halde yükleme kaydında ilgili gemi isminin belirtilmediği gerekçesiyle rezerv koymuştur. Konşimentonun ilgili haneleri ve yükleme kaydı aşağıdaki gibidir:

Pre-Carriage by:	Place of Receipt
VATAN	

Ocean Vessel	Port of Loading
CALSEN	İZMİR

Port of Discharge	Place of Delivery
HUANGPU/CHANI	
Via Gioia Tauro and Hong Kong	

ON BOARD

18 AUG 200X

Görevli banka rezerve itiraz ederek durumun Olay No. 57'dekinden farklı olduğunu, zira 'Via Gioia Tauro and Hong Kong' ifadesinden bir aktarmanın sözkonusu olduğunu ve Calsen gemisinin Gioia Tauro (İtalya) limanında aktarmanın yapılacağı gemi olduğunun ve yükleme kaydının konşimentonun düzenlendiği yer olan İzmir limanından kalkan Vatan gemisine ait olduğunun belgeden anlaşıldığını ifade etmiştir. Görevli bankanın görüşüne göre yükleme kaydının hangi gemiye ait olduğu konusunda duraksanacak bir durum sözkonusu olmadığından yükleme kaydında Vatan gemisinin isminin belirtilmesine de gerek yoktur. Ayrıca bir İtalyan

limanından kalkacak bir gemiye bir Türk limanında yükleme yapılamıyacağı da açıktır.

Görevli banka ICC'nin görüşüne başvurmuştur.

ICC: ICC, hangi geminin hangi limandan kalkacağıнын kesin olarak belli olmadığı gerekçesiyle birlikte Olay No: 57'deki görüşünün bu olay için de geçerli olduğunu belirtmiştir.

2.2.7. OLAY NO: 7

Akreditif Şartında Yükleme Limanı veya Yerinin İsmi Yerine Ülke İsmi

Aktarmaya izin veren ve deniz konişmentosu isteyen bir akreditifte belirli bir yükleme yeri olmaksızın "Shipment from Canada" şartı varsa bu akreditife 23. Madde çerçevesinde bir limandan limana (port to port) tip konişmento mu ibraz edilmelidir ve yükleme limanı bir Kanada limanı mı olmalıdır?

'Shipment from Canada' şartı teslim alma yeri (place of receipt) olarak ele alınıp Kanada'da ki bir yerden çıkışla ABD'deki bir limandan yükleme yapılabilir mi?

Deniz konişmentosu isteyen bir akreditifte 23. Madde çerçevesinde 'limandan limana' ifadesi nasıl anlaşılmalıdır?

ICC:Akreditifin belirli bir liman/yer ismi belirtmeden belirli bir ülkeden (Kanada) yükleme yapılması şartını içermesi halinde sevkiyatın Kanada'da başladığını kanıtlayan bir kombine taşıma belgesi ibraz edilebilir. Buna dayanak olarak UCP'nin taşıma belgelerine ilişkin kurullarındaki 'adı ne olursa olsun' (however named) hükmü esas alınır.

Anılan şart 'limandan limana' sevkiyatı gerektirmediği şeklinde yorumlanabilir ve düzenlenen bir kombine taşıma belgesinde sevkiyatın Kanada'daki bir yerden başladığı ve bir ABD limanından yükleme yapıldığı gösterilebilir.

'Limandan limana' sevkiyat akreditifte ismen belirtilen bir limandan (örneğin New York) veya ismen belirtilen bir ülkenin herhangi bir limanından (örneğin 'any U.S. port') benzer şekilde belirtilen bir varış limanına yapılması öngörülen sevkiyat anlamındadır.

2.2.8. OLAY NO: 8

Konşimento Kopyasındaki Düzeltmenin Tasdiklenme Biçimi

OLAY: Vesaikin ibraz edildiği görevli banka konişmentonun kopyasında (non-negotiable copy) mevcut bir düzeltme kaşesinde taşımacının veya acentasının imza veya parafı bulunmadığı gerekçesiyle rezerv koymuştur. Taşımacı şirkete sorulduğunda konişmento kopyalarına düzeltme tasdiki amacıyla imza konulmadığını, sadece şirketin düzeltme kaşesini (chop) kullandıkları cevabı verilmiştir.

SORU : Gerçek durum ne olmalıdır?

ICC: Düzeltme tasdiği taşımacı veya acentası tarafından paraf veya imza ile sadece orijinal konişmentolar üzerinde yapılması gerekir. Kopyalardaki düzeltmelerin imzalanması veya paraflanması gerekmez. Ayrıca UCP:20/b'ye göre şirket kaşesi (chop) imza sayılır.

2.2.9. OLAY NO: 9

Taşıma Belgesinde Akreditif Amirinin Alıcı (Consignee) Gösterilmesinin Sonuçları

OLAY : Akreditif şartına göre konişmento akreditif amiri (alıcı) adına düzenlenmiştir (consigned to the applicant). Mallar alıcı tarafından çekilmiş, daha sonra kendisine ulaşan vesaikte amir banka rezerv bulmuş ve alıcının rezervleri kaldırmaması sonucu elindeki vesai görevli bankanın emrine nazır tuttuğunu bildirmiştir.

SORU : Bir akreditif işleminde amaçlanan sonuç malları alıcı tarafından teslim alınması olduğuna ve bu eylem gerçekleştiğine göre, akreditife koyduğu şart sonucunda bu teslim eylemine bizzat izin veren amir bankanın vesaikteki bazı rezervlere dayanarak ödeme yapmaması mümkün müdür? Her ne kadar bankalar UCP:4'e göre sadece belgeler üzerinden işlem yapsalar bile görüşümüze göre akreditif şartı ile malların alıcıya teslimini sağlayan bir amir bankanın rezervlerden söz etmeden ödemeyi yapması gerekir.

ICC: UCP'nin 13. Maddesine göre amir bankanın görev ve sorumluluğu, aldığı vesai incelemek ve bu vesai kabul veya reddetmeye karar vermektir. Amir bankanın mallarla hiçbir ilgisi yoktur. Böyle bir akreditife istinaden lehtar malları alıcı adına sevkettmeye karar verdiği takdirde mallar alıcıya teslim edilse bile vesaiğin rezervli olması halinde amir bankanın akreditiften doğan ödeme yükümlülüğünü yerine getirmek zorunda olmadığı gerçeğini lehtarın her zaman gözönünde bulundurması gerekir. Öte yandan, sözkonusu akreditif şartını gözardı ederek malları amir banka adına sevkettiği takdirde vesai bu kez anılan çelişkiden dolayı rezervli duruma düşecektir.

2.2.10. OLAY NO: 10

Kaptanın İmzaladığı Konşimentoda Taşımacı İsmi Eksikliği

OLAY : Kaptanın veya onun ismini belirterek kaptan adına acentanın imzaladığı bir konşimentoda taşımacının (carrier) yer almaması rezerv konusu yapılmıştır.

ICC: Konşimentoda taşımacı unvanı ile birlikte taşımacının isminin yer almaması rezerv konusudur. Çünkü 23. Maddeye göre konşimentonun ön yüzünde taşımacının isminin gözükmesi gerekir. Kaptan sadece taşımacının elemanıdır.

2.3. Diğer Belgelere İlişkin Sorunlu Olaylar

2.3.1. OLAY NO:1

Fcr Taşıma Belgesi Değildir.

OLAY : Akreditif şartları arasında bir FCR (Forwarder's Certificate of Receipt) istenmekte ve üzerinde "malların gayrikabilirücu olarak sevk edildiği" kaydının bulunması şart koşulmaktadır. Anılan kaydı taşıyan ve bir 'freight forwarder' tarafından imzalanan bir FIATA FCR ibraz edilmiş ve ihbar bankasınınca uygun bulunarak teyit bankasına gönderilmiştir. Teyit bankası "FCR UCP 500'e göre (28. Md) imzalanmamıştır" gerekçesiyle rezerv koymuştur. Bu rezerve itiraz eden ihbar bankası FCR'nin bir taşıma belgesi olmadığını, dolayısıyla UCP: 21'e göre kontrol edilmesi gerektiğini ve üzerindeki sevk kaydının FCR'yi bir taşıma belgesine dönüştürmediğini, 28. Maddenin uygulanamayacağını ileri sürmüştür. Teyit bankası aksini iddia etmiştir.

SORU : Hangi banka görüşünde haklıdır?

ICC: Teyit bankasının rezervi dayanaksızdır. Bir alındı (makbuz) niteliğindeki FCR taşıma belgesi olmadığından 28. Maddeye tabi değildir.

Akreditifinde FCR isteyen bir amir banka bu belgenin düzenlenmesine ilişkin kesin talimatını vermek durumundadır. Aksi takdirde belge 21. Maddeye göre kontrol edilir. Taşıma belgesi niteliğinde bir belge isteyen akreditif amiri ve amir banka FCR yerine CMR tipi belgenin ibrazını şart koşmalıdır. O zaman 28. Madde uygulanacaktır.

2.3.2. OLAY NO: 2

Menşe Şahadetnamesindeki Alıcı İle Konşimentodaki Alıcının Farklı Olması

SORU : Bazı bankalar menşe şahadetnamesinde kayıtlı olan alıcının konşimentodaki 'Consignee' hanesindeki kayıttan farklı olduğu gerekçesiyle rezerv koymaktadırlar. Konşimento emre (to order) düzenlenmiş ve beyaz ciro yapılmış veya amir banka emrine düzenlemiş olsa bile benzer rezerv konabilmektedir. Menşe şahadetnamesi akreditif amirini veya ihbar (notify) tarafını alıcı olarak göstermektedir. Akreditifte bu belgeye ilişkin özel şartların bulunmadığı hallerde anılan rezerv gerekçesinin UCP: 21'e ters olduğu görüşünderiz. ICC'nin bu konudaki görüşü nedir?

ICC: Menşe şahadetnamesinin içeriğine ilişkin bir akreditif şartı bulunmadığına göre belge diğer belgelerle uyum içinde olmak kaydıyla ibraz edildiği biçimde kabul edilecektir. Konşimentonun emre düzenlenmiş ve beyaz ciro olması veya amir banka emrine/adına düzenlenmesi halinde menşe şahadetnamesinin alıcı hanesinde akreditif amirinin veya akreditifte ismi geçen son alıcının gösterilmesi normaldir. Böyle bir menşe şahadetnamesi kabul edilebilir.

2.3.3. OLAY NO:3

Menş e Ş ehadetnamesinde Ülkenin Belirtilmesi Gerekir

OLAY : Bir görevli banka menş e ş ehadetnamesinin bu belgeden beklendiğ i üzere malın ilgili ülke (Sudan) menş eli olduğ unu ifade etmesi gerektiğ i halde belgenin bunu yansıtmadığ ını ileri sürerek rezerv koymuş tur. Sözkonusu belge Sudan Ticaret Odası'nın antetli kaç ıdı üzerine sadece "200 bales of Sudan Raw Cotton" yazılması suretiyle anılan Oda tarafından düzenlenmiş tir.

SORU : Bu durumda rezerv sözkonusu mudur?

ICC: Belgede malın Sudan menş eli olduğ u kayıtlı olmadığı na göre sorun "Sudan Raw Cotton" tanımının malın Sudan menş eli olduğ unu ifade etmede yeterli olup olmadığı hususudur.

"Sudan Raw Cotton" tanımı belirli bir ürünün markası veya ticari ismi olabilir. Bankaların bu konuda bilgi sahibi olması beklenemez. Sözkonusu belge malların menş eine ait açık bir kayıt içermediğ inden rezerv konulacak bir belgedir.

2.3.4. OLAY NO: 4

Gözetim Raporunun Düzenleyicisi Doğ ru mu?

OLAY : Akreditif şartına göre istenen yükleme öncesi gözetim raporunun SGS Bangladesh Ltd veya Lloyds veya Bureau Veritas'ın yetkili kılınmış acentaları tarafından düzenlenmesi gerekmektedir.

İbraz edilen rapor SGS India Ltd tarafından düzenlenmiş olup bu rapora ekli ayrı bir yazıda SGS Bangladesh Ltd, SGS India Ltd'in dünya ç apındaki SGS Grubunun bir üyesi olduğ unu beyan etmektedir.

SORU : Sözkonusu belge rezervli midir?

ICC: Rapora ekli ayrı beyan yazısı akreditifte istenen bir belge olmadığından UCP: 13/a çerçevesinde incelenmez.

SGS India Ltd'in SGS Bangladesh Ltd adına hareket ettiği bizzat raporun içeriğinde yer almalıdır.

2.4. Genel Nitelikteki Sorunlu Olaylar

2.4.1. OLAY NO: 1

Akreditif Vesaikinın Tahsile Gönderilmesi

OLAY: Görevli banka amir bankaya gönderdiği vesaik sevk mektubunda aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

"Tahsil içindir (For Collection). Rezervler nedeniyle vesaik XX sayılı akreditifiniz altında tahsil bazında gönderilmiştir. Vesaik UCP 500 uyarınca tahsile gönderilmiştir."

SORU : 'Tahsil içindir' talimatı yanıltıcı gözükmektedir. Buna göre alınan vesaikin UCP 500'e değil, URC 522'ye tabi olarak işleme alınması gerektiği anlaşılmaktadır. Görüşünüz?

ICC: Öncelikle bu gibi durumlarda 'tahsil' ifadesi kullanılmamalıdır. Amir bankaya veya teyit bankasına rezervli vesaik gönderilirken sadece akreditife ilgi kurulmalıdır. Neden bu biçimde ödeme için gönderildiğine ilişkin ayrıntılar belirtilebilir ya da belirtilmeyebilir. Olayda görevli bankanın kullandığı ifadeden vesaikin UCP 500 altında gönderildiği açık olarak anlaşılmaktadır.

2.4.2. OLAY NO: 2

Yedi İş Günlük Sürenin Uygulanması

SORU : (Bir lehtar soruyor) Yedi iş günlük inceleme süresi tanıyan 13/b Fıkrası nedeniyle bazı bankalar vesaikin sevkinin ve ödemeleri geciktirmektedirler. Anılan süre teyit bankalarını da ödeme yapmadan ve vesaiki göndermeden önce rambursmanı beklemeye yöneltmektedir Bu sürenin üç gün olarak düşündüğümüz makul bir süreye indirilmesi gerektiği görüşündeyiz. Görüşünüz?

ICC: UCP: 13/b Fıkrasının hükmü bankalara yedi iş günlük inceleme süresi tanımamakta, yedi iş gününü aşmayan makul bir süreyi tanımaktadır. Makul süre yine makul süredir buna sadece yedi iş günlük sınır konmuştur. Bankalar kendi hizmet kalitelerinin göstergesi olarak genellikle yedi iş gününden daha kısa bir süre kullanmaktadırlar. Yerel yasa ve piyasa şartları makul süre kavramını etkileyebilir.

Öte yandan lehtara teyit veren bir teyit bankası fonların kendi hesabına alacak geçirildiğini görmeye gerek duymaksızın rambursman bankasından veya amir bankadan talep ettiği valör tarihinde lehtara ödeme yapmaya hazır olmalıdır. Bunun aksini yapmak lehtarın teyitten beklediği yararı hiçe saymaktır.

2.4.3. OLAY NO:3

Belgelerdeki Düzeltmelerin Tasdik Edilmesi

SORU : (Bir ticaret odası yazıyor) 13/a Fıkrasında "vesaikin akreditif şartlarına uygunluğu uluslararası standart bankacılık pratiği ile belirlenecektir" ifadesi mevcuttur. Vesaikteki düzeltmelere ilişkin standart bankacılık pratiği nedir? Bu sorun çerçevesinde belgelere göre ayırım yapılması gerektiği görüşündeyiz. Örneğin, lehtar tarafından düzenlenen belgelerdeki düzeltmelerin tasdiki gerekmez, zira düzeltilmiş belge bizzat lehtarın belgesidir ve kendisi tarafından ibraz edilmektedir. Lehtarın kendi düzenlediği belge üzerinde sahtekarlık yapması beklenemez. Öte

yandan resmi mercilerce tasdik edilen belgelerdeki düzeltmelerin tasdikten önce mi, sonra mı yapıldığını bankalar kontrol etmek zorunda değildir (tasdikli belgenin daha önce düzeltilmesiz biçimde ibraz edilmemiş olması kaydıyla). Lehtardan başka bir tarafın düzenlediği belgelerdeki düzeltmeler ise düzenleyen tarafından tasdik edilmelidir. Görüşünüz?

ICC: Bankalarla müşterileri arasında konuya ilişkin sorunların yaşandığı gerçektir. Görüşleriniz mantıklı olup uluslararası standart bankacılık pratiğini yansıtmaktadır. Görüşümüz:

Taşıma belgeleri: Komisyonca evvelce verilen bir görüşte de belirtildiği üzere düzeltmeler veya eklentiler bir düzeltme kaşesi ve imza/paraf ile tasdiklenmelidir. Düzeltmeyi kimin ve hangi yetki ile yaptığının belirtilmesi gerektiği konusunda Komisyon anlaşmaya varmıştır. Navlunun ödendiğine ilişkin kaşe/kayıt ve 'on board' kaydı ve tarihi bu bağlamda eklenti olarak görülmeyecektir.

Lehtarca düzenlenen belgeler: Düzeltmelerin lehtarca tasdik edilmesi gerekmez. Belgelerin resmi mercilerce tasdik edildiği durumlarda düzeltmelerin tasdikten önce mi, sonra mı yapıldığını belirlemek ilk ibrazda bankaların sorumluluğunda değildir.

Lehtardan başka bir tarafın düzenlediği belgeler: Bu grup belgeler düzenleyen tarafından düzeltilmeli ve düzeltmeyi kimin yaptığını açıkça göstermelidir. Düzeltmeyi başka bir kişi (acenta vs) yapmışsa düzeltmeyi yapan kişinin yetkisini ve belgeyi düzenleyenle ilişkisini gösteren ek bir kayıt konmalıdır. Bir kişinin belgeyi düzenleyen kişi adına düzeltme yapmaya yetkili olup olmadığını belirlemek bankaların sorumluluğunda olmayacaktır.

2.4.4. OLAY NO:4

Rezerv Altında Ödeme ve Gecikme Faizi Talebi

OLAY : Görevli banka rezervli vesaiki amir bankaya onay bazında göndermiş ve sevk yazısında lehtara rezerv altında 5 Mart valörüyle ödeme yaptığını belirtmiştir.

Amir banka amirle temas ettikten sonra onayını bildirmiş ve 11 Mart valörüyle vesaik tutarını görevli bankanın hesabına alacak kaydetmiştir.

Görevli banka amir bankadan 5-11 Mart arasındaki günlere ait gecikme faizi talep etmiştir.

SORU : Görevli banka gecikme faizi talebinde haklı mıdır.

ICC: Öncelikle belirtilmesi gerekir ki amir banka vesaiki anılan şartlarla, yani onay bazında ve görevli bankanın lehtara rezerv altında ödeme yaptığını bilerek olsa bile 14. Madde uyarınca işlem yapma yükümlülüğü altındadır. Bunun anlamı, amir bankanın vesaiki aldığı tarihi izleyen yedi iş gününü aşmayan makul bir süre içinde vesaiki kabul veya red etmeye karar vermek zorunda olmasıdır.

Görevli bankanın durumu ise 14/f Fıkrası çerçevesinde değerlendirilmelidir. Buna göre rezerv altındaki ödeme lehtar ile ödemeyi yapan banka arasındaki ilişkileri ilgilendirir, amir bankayı ilgilendirmez.

Amir banka vesaiki kabul etmeye karar vermek ve görevli bankaya derhal ödeme yapmış olmakla üzerine düşen işlemi sonuçlandırmış olup rezerv altında ödeme yapan görevli bankanın uyguladığı valör tarihiyle bağlı olmadığı gibi gecikme faizine de taraf değildir. Görevli banka faiz talep edecekse bu talebini ödemeyi yaptığı lehtara yöneltmelidir.

2.4.5. OLAY NO:5

Vesaikin Vadenin Son Gününde İbrazı ve Akreditifin Vesaik İncelenmesi İçin Belirli Süre Şartı İçermesi

Vesaikin akreditif vadesinin son gününde ibraz edilmesi sonucu vesaik incelemesi vadenin dışında son bulunduğu takdirde teyit bankasının yükümlülüğü nedir?

Aynı akreditif "vade içinde kalınmak kaydıyla iştirah (negotiation) konişmento tarihinden sonraki 21 gün içinde yapılmalıdır" şartını taşıdığından nasıl bir durum değerlendirmesi yapılmalıdır?

ICC: Soruların ilki vesaikin lehtar tarafından teyit bankasına vadenin son gününde ibrazına ilişkindir. Bankanın vesaik incelemesi için tanınan azami yedi iş günlük süre dikkate alındığında uygunluğun saptanması ve iştirah eylemi akreditif vadesi dışında kalabilir. Bunun sonucunda amir bankaya gönderilen vesaik sevk mektubunun tarihi akreditif vadesinden sonraki bir tarih olacak ise vesaikin akreditif vadesi içinde ibraz edildiğinin belirtilmesi gerekir.

İkinci soru konusu, iştirah eyleminin belirli bir süre içinde yapılması şartının UCP çerçevesinde herhangi bir dayanağı olmayıp 42/a Fıkrasının son cümlesine göre iştirah için şart koşulmuş vade tarihi vesaikin ibrazı için konmuş bir vade tarihi olarak yorumlanır. Sonuç olarak bu şart vesaik inceleme süresinin vade dışına taşmasını engellediği için akreditif alındığında düzeltilmelidir. Ayrıca bilinmesi gerekir ki akreditifte yer alan zaman sınırlamaları lehtarın kontrolünde ve sorumluluğunda olan (yani lehtarın uymak zorunda olduğu) eylemlere aittir. Oysa vesaikin incelenme süresi lehtarın kontrolü dışındadır.

IV. BÖLÜM

3. Akreditiflere İlişkin Bankaların Organizasyon Yapısı Farklılığından Kaynaklanan Sorunlu Olaylar

Akreditifte vesaik incelenmesinde karşılaşılan sorunları ve ICC görüşlerini inceledik. Bu sorunlar vesaik inceleyen kişilerin dikkatsizlikleri ve ICC maddelerini farklı yorumlamalarından kaynaklanıyordu. Ancak akreditiflerde ithalatçı, ihracatçı ve bankaları zor durumda bırakan önemli bir sorun daha var ki bu da bankaların farklı organizasyon yapıları ve ülkelerarası farklı uygulamalarından kaynaklanan sorunlar.

Uluslararası ticaretin gelişmesi ve çeşitlenmesi, banka evlilikleri ile birlikte bankaların Dış İşlemler ve diğer departmanlarının organizasyon yapısı farklılık göstermeye başlamıştır. Buna bağlı olarak sayısı artan departmanlar arasında iletişimsizlik, organizasyon eksikliği gibi sebeplerle, diğer bankalar ile sorunlar yaşanmaya başlamıştır. Özellikle Avrupa ve Amerikan Bankalarının departman çeşitliliği Türkiye ile uyumsuzluk gösterdiğinden Dış İşlemler Servisi'nde önemli sorunlara yol açmaktadır. Bir akreditif işleminde yaşanan problem bazen zincirleme olarak başka işlemlerde sorunlara yol açmakta, bankaların yurtdışındaki imajı zedelenmektedir. Bankalarda Dış İşlemler Servisleri'nde çalışan Yetkili Personelle yapılan görüşmeler neticesinde her bankanın hemen hemen ortak problemlerle karşı karşıya kaldığı görülmüştür. Operasyonel Riske'de konu olabilecek bu sorunu bankalar kendi aralarında çözmeye çalışmış ancak bazı sorunlar hala açıklığa kavuşmamıştır.

Yapılan araştırmalar neticesinde, Bankaların Organizasyon Yapısından Kaynaklanan en yaygın Sorunlar Örnek Olaylarda açıklanmaya çalışılmıştır.

3.1. Karişik Ödemeli (Mixed Payment) Akreditiflere İlişkin Sorunlu Olaylar

3.1.1. OLAY NO-1

Vade Uzatımının Bildirilmemesi

Amir Banka : Bank T – Türkiye
Görevli Banka : Bank U – Italia

Bank T Bank U'ya Mixed Payment bir akreditif açmıştır.
%30 – Sight - %40 Vadeli - %30 Approval Certificate karşılığı.

Akreditifin %40'lık kısmı için ödeme vadesi 150 gündür. Akreditif vesaikinin %40'lık yani vadeli kısmı (EUR760.00,00) amir bankaya ulaşmasından sonra vesaik uygun bulunmuş ve görevli bankaya vade teyidi yapılmış ve vesaik ithalatçıya teslim edilmiştir. Vade 07/09/2005 tarihine denk gelmektedir. Daha sonra ithalatçı ödeme güçlüğü çektiğinden ihracatçı ile anlaşmış ve ödeme vadesinin 07/10/2005 tarihine uzatımı için bankasına talimat vermiştir.

Amir Banka ödeme vadesinin uzatımı Görevli Banka'dan teyit istemiştir. Görevli banka 07/10/2005 tarihini yani uzatım vadesini kabul etmiş ve vadeyi teyit eden mesajını Amir Banka'ya göndermiştir. Ancak 07/09/2005 tarihi geldiğinde Amir Banka muhabir hesaplarının EUR760.000,00 tutarında borçlandırıldığını görmüş ve aynı gün Görevli Bankadan MT754 mesaj almıştır. Bunun üzerine Amir Banka Görevli Banka'ya ödeme vadesinin uzatıldığını ve teyit edildiğini hesaplarının neden borçlandırıldığını anlayamadıklarını belirten bir mesaj göndermiştir. İtalyan Bankasından alınan cevapta Operative Prosüdürlerinden kaynaklanan bir yanlışlıktan dolayı hesapların borçlandırıldığı aynı tutar ve aynı gün valörle geri alacak geçildiğini ve yapılan hatadan dolayı özürdilediklerini içeren bir mesaj alınmış ve olay çözümlenmiştir.

+++++ GELEN MESAJ +++++

Message Receive Time : 02.09.2005 - 16:07
 Message Type : 799 - FREE FORMAT MESSAGE
 Delivery : N
 Record Number : 0005000178998
 Sender : UNCRITMMXXX
 UNICREDITO ITALIANO SPA
 MILANO - ITALY
 Receiver : TEKBTRISMTP
 TEKSTIL BANKASI A.S.
 ISTANBUL - TURKEY
 Value Date : 0
 Currency :
 Amount : ,00
 Branch : 20
 Department :
 Session Number : 4942
 Sequence Number (ISN) : 949622

Block 4 _____
 :20:Transaction Reference Number
 901830981190

:21:Related Reference
 20LCMX

:79:Narrative

FOR ACCOUNT OF OUR ALESSANDRIA E.M. BRANCH
 TOP URGENT.

YOUR REF 20LCMX042 - OUR REF 400830946877.

REF YOUR MT799 DD 02.09.2005 CONCERNING OUR MSG
 DD 02.09.2005 MT 754 ABOUT ADVICE OF PAYMENT FOR
 EUR 760000 WITH VALUE 07.09.2005.

WE CONFIRM YOU OUR CANCELLATION FOR OUR A.M.
 MT 754 DUE TO **A MISTAKE ON OUR OPERATIVE**

PROCEDURES.

PLS NOTE THAT FOR THE SAME REASON, YOUR ACCOUNT
 WILL BE DEBITED FOR EUR 760000 VALUE 07.09.2005
 AND IMMEDIATELY RECREDITED FOR THE SAME AMT AND VA
 LUE.

SORRY FOR THE INCONVENIENCE CAUSED.

BEST RGDS.

²⁹ İtalyan Bankasının sorunun kaynağını belirten (Operative Procedures) swift mesajı.

3.1.2. OLAY NO -2

Gerçekleşmiş Transfer Bedelinin Tekrar Tahsil Edilmesi

Görevli Banka : Bank N – USA

Amir Banka : Bank A – Türkiye

Amir Banka'nın açmış olduğu USD117.015,00 tutarındaki Mixed Payment bir akreditifin ödeme şartları aşağıdaki gibidir.

+%30'luk ödeme Stand By Letter of Credit karşılığı

+%60'luk ödeme Sight

+%10'luk kısım ise Approval Certificate karşılığı

Mixed Payment akreditif Amir Banka (Bank A) tarafından Görevli Banka'ya açılmış ve Görevli Banka'nın 25 Haziran 2005 tarihinde göndermiş olduğu Stand By Letter of Credit karşılığında 27 Haziran 2005 tarihinde %30'luk kısım için USD35.104,50 tutarında ödeme yapılmıştır.

Ancak aynı ödeme için 08 Kasım 2005 tarihinde aynı tutar, bankanın hesapları borçlandırılarak tekrar tahsil edilmiştir. Dikkati çeken bir konuda Amerikan Bankası'nın aynı dosya ile ilgili farklı referanslar kullanmasıdır. Sorunla ilgili , Amir Banka'nın Dış İşler Bölümü devreye girmiş Görevli Banka ile telefon görüşmeleri gerçekleştirilmiş, tutarın daha önceden ödendiğinin ve banka hesaplarının tekrar alacak geçilerek düzeltilmesi gerektiğinin bilgisi verilmiştir.

Daha sonra öğrenilen bilgiye göre ilgili bankanın Stand By Letter (Teminat Akreditifi) kısmını farklı departmanda izlediğinden problem yaşandığı anlaşılmıştır.

3.2. Post Finansmanlı Akreditiflere İlişkin Sorunlu Olaylar

Postfinansman (Post-financing / Refinancing), akreditifli ithalatın finansmanı amacıyla, ithalatçı firmanın akreditifi açan bankanın garantörlüğünde, akreditife teyidini ilave eden bankadan sağladığı **yurtdışı kaynaklı nakit kredidir.**

Açılan ithalat akreditifi ile ilgili olarak ihracatçı tarafından ibraz edilen uygun vesaik karşılığı muhabir bankanın yaptığı ödeme, **kredinin vade ve faiz başlangıç tarihini** oluşturur.

3.2.1. OLAY NO -1

Post Finansman İşlemlerinin Ayrı Bir Departmanda Takip Edilmesinin Sonuçları (1)

Görevli Banka : Bank N – ALMANYA

Amir Banka : Bank S – TÜRKİYE

Bank N ve Bank S'nin Muhabir İlişkileri Departmanları tarafından Post Finansman detayları, (Ödeme Vadesi, Faiz oranı ve Ödeme şekli) görüşülmüş ve Bank S tarafından Bank N'ye USD1.200.000,00 tutarında post finansmanlı sight-teyitli akreditif açılmıştır. Yükleme gerçekleşmiş ve vesaikler Görevli Banka'ya sunulmuştur. Görevli Banka akreditif vesaikini uygun bulmuş ve akreditif bedelini ihracatçısına ödemiştir.

Bank N'nin muhabir ilişkileri departmanı ödemenin akreditif açılmadan önce görüşüldüğü üzere vadede havale edilmesi şeklinde değil, Rambursman yöntemiyle gerçekleştiğini bildirmişlerdir. Bunun üzerine Bank S'nin muhabir ilişkileri baştan böyle konuşulmadığını ödemenin havale şeklinde olmasını talep etmişlerdir.

Bank N ödemenin havale şeklinde yapılmasını kabul etmiş ve konu kapanmıştır. Ancak; vade geldiğinde hesap muhabirinden, Bank N'nin rambursman

talebinde bulunduğunu ve Bank S olarak yetki vermeleri gerektiğini bildiren bir mesaj alınmıştır.

Bank S ise Bank N'ye swift mesajı çekerek, ödemenin havale şeklinde yapılacağı hususunda anlaşma sağlandığı halde niçin ramburse olduklarını, rambursman talebinin iptal edilmesini;

Ramburman Bankasına ise; talebin Bank N tarafından yanlılıkla yapıldığını bildirmişlerdir. Konu ancak bir haftada çözümlenmiş Bank S tarafından gereksiz bir sürü telefon ve swift masrafı yapılmıştır.

Sorun ödemenin nasıl yapılacağı konusunda Post Finansman Servisi'nin Alacak Departmanını bilgilendirmemesi sonucu ortaya çıkmıştır. Bank N Rambursman talebini iptal etmiştir. Ödeme havale şeklinde gerçekleştirilmiştir.

3.2.2. OLAY NO -2

Post Finansman İşlemlerinin Ayrı Bir Departmanda Takip Edilmesinin Sonuçları (2)

Görevli Banka : Bank K – USA

Amir Banka : Bank M – TÜRKİYE

Bank M tarafından Bank K'ya USD2.000.000,00 tutarında post finansmanlı sight ithalat akreditifi açılmış ve ardından Post Finansman detaylarını bildiren MT799 mesaj gönderilmiştir. Yükleme yapıldıktan sonra ihracatçı vesaikleri Görevli Banka'ya sunmuş ve vesaik uygun bulunarak Amir Banka'ya gönderilmiştir. Bunun üzerine ithalatçıdan USD2.000.000,00 tahsil edilmiş ve vesaik teslim edilmiştir. Ancak birkaç gün sonra Amir Banka hesaplarının USD2.000.000,00 borçlandırıldığını görmüştür.

Amir Bankanın Dış İşler Servisi Görevli Banka'ya akreditif ödemesinin post finansman yöntemi ile gerçekleşeceğini ödemenin 180 gün sonra olması gerektiğini bildirmiştir. Muhabir Hesaplarının düzeltilmesi birkaç günü almış ve banka pozisyonunda eksiye düştüğünden diğer bankalara yapması gereken ödemeleri gerçekleştirememiş ve bu ödemelerin aksaması yüzünden faiz yüklenmiş ve banka prestiji açısından kötü duruma düşmüştür. Sonradan öğrenildiğine göre Görevli Banka'nın Post Finansman Servisinin İhracat Akreditifleri Operasyon Bölümüne akreditifin postlu olacağı hususunda bilgi vermemesi ve operasyon bölümünün akreditif bedeli için rambursman talebinde bulunması sebebiyle olayların cerayan ettiği anlaşılmıştır.

3.2.3. OLAY NO-3

Post Finansman Departmanı İle Operasyon Bölümü Arasındaki İletişimsizliğin Sonuçları

Görevli Banka : Bank T – Almanya

Amir Banka : Bank M – Türkiye

Amir Banka tarafından Görevli Banka'ya USD2.500.000,00 tutarında Sight-Post Finansmanlı bir ithalat akreditifi açılmış ve ardından post finansman detaylarını bildiren MT799 mesaj gönderilmiştir. İhracatçı tarafından Görevli Banka'ya sunulan vesaik incelenmeden Amir Banka'ya gönderilmiştir. Ancak vesaikin incelenmeden gönderildiğini bilmeyen Post Finansman Departmanı post işlemini başlatmıştır. Vesaik Amir Banka'ya geldiğinde ise incelenen vesaikte rezerv bulunmuştur. İthalatçı tarafından kabul edilmeyen vesaik için Amir Banka Görevli Banka'ya Vesaik Red Mesajı göndermiştir.

Ancak söz konusu vesaik bedelinin post finansman yöntemine göre ihracatçıya ödendiğini bildirmiş ve vade sonunda ödeme talep etmiştir. Buradaki sorunun Post Finansman Departmanının İhracat Akreditifleri Operasyon Departmanına akreditifin Post Finansmanlı olacağını bildirmemesinden

kaynaklandığı anlaşılmıştır. Banka ile yazışmalar devam etmektedir ve olay hala çözülememiştir.

3.3. Farklı Ülke Uygulamalarından Kaynaklanan Sorunlar

3.3.1. OLAY NO: 1

Akreditifin Görevli Bankadan Başka Bir Banka Nezdinde Kullanılması

OLAY : Bazı ülkelerde (Kore, Tayvan gibi) görevli bankalar akreditif altında kendilerine verilmiş olan ödeme/iştirah/kabul görevlerinden vazgeçtiklerini beyan eden 'release letter' düzenleyerek devreden çıkmakta ve lehtar akreditif vesaikini dilediği bir bankaya ibraz etmektedir. Amir bankanın bilgisi ve onayı dışında gerçekleşen bu durumda akreditifin kullanımı belirli bir görevli banka ile kısıtlı iken kendiliğinden herhangi bir banka nezdinde kullanılır (available at any bank) biçime dönüşmekte, böylece akreditifin tarafı olmayan ve genellikle amir bankaca tanınmayan bir banka hiçbir yetkisi olmadığı halde vesaiki işleme almakta, iştirah etmekte, rambursman bankasından veya doğrudan amir bankadan rambursman talep etmekte veya vesaiki onay bazında amir bankaya göndermektedir. Bu biçimde devreye giren bir bankanın akreditif işlemlerinde deneyimli olmaması sonucu sorunlar yaşandığı da olmuştur. Bu gibi durumlara ilişkin görüşünüz nedir?

ICC: Amir bankanın önceden onayı alınmaksızın bir görevli bankanın kendisine verilen görev kullanma hakkını serbest bırakma yetkisi yoktur. Bunun sonucunda amir bankanın yetkisi olmadan iştirah/ödeme işlemi yapan üçüncü bankanın da rambursman talep etme hakkı yoktur. Buna rağmen kendisine üçüncü bir banka tarafından akreditif şartlarına uygun vesaik ibraz edildiğinde amir bankanın ödeme zorunluluğu olup olmadığı akla gelebilir. Vesaikin uygun olması ve akreditif vadesi ile ibraz süresi içinde ibraz, edilmesi şartıyla amir banka ödeme yapmalıdır.

Ancak ikinci bir takım vesaikin görevli bankaya ibrazı riskinden kaçınmak amacıyla gerekli önlemler alınmalıdır.

3.3.2. OLAY NO-2⁵

Tahsil Vesaiki ve Akreditif Departmanının Ayrı Olmasının Sonuçları

Amir Banka	: IB Ülke I
İştira Bankası	: NB Ülke N
Yükleme	: Ülke N
Boşaltma	: Ülke F
Amir / İthalatçı	: A Ülke I
İhracatçı	: B Ülke N
Son Alıcı	: C Ülke F
Son Alıcının Bankası	: FB Ülke F

Amir Banka IB akreditifi UCP 500 altında açar. Akreditif şartlarından biri de Bill of Lading'in tüm orijinal nüshalarının ihracatçı tarafından direk ithalatçı adresine gönderilmesidir. İthalatçı I ülkesinde bir aracıdır. Yükleme N ülkesinden F ülkesine gerçekleşmiştir. İhracatçı malları yükler ve vesaiki NB'ye sunar. Orijinal Bill of Lading'leri de direk ithalatçının (A) adresine gönderir.

Vesaiki iştira edecek olan banka NB'dir. NB birkaç rezerve rağmen vesaiki iştira ederek ihracatçıya (B) öder.(Rezervler. Akreditif vadesi sona ermiştir ve geç yükleme vardır.) Vesaiki NB Bank IB'ye Approval Basis bazında yani onaya bağlı olarak gönderir. Çünkü akreditif vadesi sona erdiğinden vesaik tahsil vesaiki olarak gönderilmiştir. İthalatçı rezervleri kabul ederse ödeme yapılacak etmez ise ödeme yapılmayacaktır. IB vesaiki reddetmiş (ithalatçı tarafından kabul edilmemiş) ve vesaiki Bank NB'ye iade etmiştir.

⁵ Final Opinions, Meeting on Monday 14 March and Tuesday 15 March 2005
Bnp Paribas, 5 Avenue Kleber, 75116 Paris-FRANCE

Bununla beraber Bank NB, B (ihracatçı) aracılığı ile bank IB'nin orijinal Bill of Lading'lere ciro verdiğini öğrenmiştir. Bunun üzerine Bank NB bank IB'den ödemeyi faiziyle beraber talep eder. Üzerinde L/C numarası yazılı Bill of Lading'i nasıl ciro ettiğini sorar. Bank IB ise ilgili Bill of Lading'lerin ayrı bir işlem olduğunu kendisine bu vesaikin tahsil vesaiki olarak sunulduğunu bildirir.

Özet olarak aynı belge iki ayrı işlem için kullanılmıştır. Burada madur durumda olan banka NB'dir. Vesaikin bedelini ihracatçısına ödemiş ancak bank IB'den tahsil edememiştir.

Burada önemli olan hususlar şunlardır.

- Bank NB rezerve rağmen neden vesaiki iştiracı etti?
- Bill of Lading'in üzerinde L/C numarası olmaması.
- Aynı vesaikin tahsil vesaiki olarak bank IB'ye tekrar sunulması ve bank FB adına ciro edilmesi.

ICC: "Genel olarak vesaiklerin orijinal nüshalarının ithalatçı adresine direk gönderilmesi tercih edilmemesi gereken bir akreditif şartıdır. Bank IB Madde 14(d) gereği rezervli vesaiki reddetmiştir. Altı çizilmesi gereken konulardan biri de rezervli vesaikin iştiracı edilmesidir. Sonuç olarak bankalarda farklı işlemlerin farklı **departmanlarda/şubelerde** yapılması aynı vesaikin farklı iki işlemde kasıtlı olarak kullanılmasına yol açmıştır."

Bu örnekte de görüleceği üzere Bankaların farklı Organizasyon Yapıları, dolandırıcılık olaylarına da sebebiyet verebilmektedir.

V. BÖLÜM

4. Sonuç ve Değerlendirme

Finansal Piyasalarda ‘’küreselleşme’’ ve entegrasyon, rekabetin uluslararası boyut kazanması, sermaye hareketliliğinin artması, teknolojik gelişmeler, farklı piyasalarda gerçekleşen kar fırsatlarına dönük hareketler, hızlı hareket eden ve sınırları aşan fonlar son yıllarda Risk Yönetimi’ni önemli hale getirmiştir. Uluslararası bir kuruluş olan BIS (Bank for International Settlements) uluslararası parasal ve finansal kuruluşları desteklemekte ve merkez bankalarına bankacılık hizmeti sunmaktadır. 1974 yılında kurulan Basel Komitesi (1) her bir üye ülkenin denetim tekniklerini detaylı uygulamak yerine ortak standartlar kullanmayı tercih etmiştir.

Basel Komitesi (2) ise global bankacılık pazarlarının ekonomik gerçekleriyle birlikte düzenlemeleri uyarlamak istemektedir. Basel II ile Piyasa Riski ve Kredi Riski’ne ek olarak Operasyonel Risk diye bir risk karşımıza çıkmaktadır. Operasyonel Risk hatalı iç uygulamadan veya dış olaylardan kaynaklanan zararı (sahtekarlık, teknik hatalar, yanlış düzenlenmiş ticari anlaşmalar, personel hatasından meydana gelen zararlar) karşılanmasını öngörmektedir.

Bankalar yeni gelen bu değişiklik ile kendi içlerinde Operasyonel Risk Komiteleri kurmuştur. Gün içinde operasyonel riske konu olabilecek işlemleri veya yapılan işlem zararlarının günlük personel hatasından kaynaklanan zararları bu komiteye iletmektedir.

Bankalarda Operasyonel Risk oluşabilecek en önemli departmanlardan biri de Dış Ticaret Departmanıdır. Özellikle Akreditif Vesaik İncelenmesinde karşılaşılan sorunlar Operasyonel Riskte önemli bir yer tutmaktadır. Bazı bankalar, hatayı en aza indirmek, maliyeti azaltmak ve diğer bankalarla ortak bir standart yakalamak amacıyla Operasyonel İşlemlerin tek bir merkezden gerçekleşmesini sağlamak için Operasyon Merkezleri kurmuşlardır. Uluslararası ticaret ve diğer operasyonel

işlemlerini gerçekleştirecek olan Operasyon Merkezleri oluşturulurken bir çok faktör etkin olmaktadır. Bu faktörler ülkeler arasında da değişiklik göstermektedir.

Bankaların şube sayıları, müşteri potansiyelleri, uyguladıkları dış ticaret enstrümanları, buldukları ülke mevzuatı gibi sebepler organizasyon yapılarında farklılığa sebep olmaktadır.

Bu farklılıklarda sorunlara sebep olmakta ve dolayısıyla bankaları ve müşteri firmaları zor durumlara düşürmektedir. Bu sorunlar maddi kayıplara sebep olmakta ve bankaların muhabirlik ilişkilerini de olumsuz yönde etkilemektedir. Bankalar ile yapılan görüşmeler sonucunda bir çok banka aynı sorunla karşı karşıya olup, yaşanmış sorunlu olaylardan sonra kendi içlerinde bazı önlemler almışlardır. Ancak bu önlemler sadece daha önce sorun yaşanan banka için fayda sağlamakta yeni bir banka ile yapılan işlemlerde daha değişik sorunlar karşımıza çıkmaktadır.

Türk Bankaların yaşadıkları bu sorunlar, Bankalar Birliği ve ICC ile görüşülüp bankaların maddi kayıplarını engellemek, ve aynı zamanda muhabir ilişkilerinin bozulmaması açısından yurtdışı bankalarında Türk Bankaları ile yaşadığı sorunlar araştırılarak ortak bir standart yakalanmalıdır.

KAYNAKLAR

Akreditiflere İlişkin Sorunlu Olaylar ve ICC Görüşleri, ICC Türkiye,2001

ÇELİK,E.F.; **Milletlerarası Hukuk**, İstanbul 1987

DOĞAN, Vahit; **Uluslar arası Ticarete Ödeme Aracı Olarak Akreditif**
Ankara 2005

ERDOMOL, Haluk; **Docdex Kararları 1997-2003 ve ICC Docdex Kuralları** (ICC
Yayın No.811)

KAYA, Salih; **Uluslar arası Bankacılık Uygulamaları**, Ankara 2003

MELEMEN, Mehmet; ARZOVA S.Burak; **Uluslararası Ticaret – Finansman
Teknikleri – Ticari İngilizce**,Kasım 1998

PARASIZ, İlker; **Bankacılık ve Sigortacılığa Giriş**, Eskişehir, 1994

REİSOĞLU,Seza; **Akreditif ve Uygulama Sorunları** / 10.03.2005

TÖRE, Nahit; **Dış Ticaret ve Kambiyo Bilgisi**, Ankara 2000

Final Opinions, Meeting on Monday 14 March and Tuesday 15 March 2005
Bnp Paribas, 5 Avenue Kleber, 75116 Paris-FRANCE

ICC 500; **Vesikalı Krediler İçin Yeknesak Teamüller ve Uygulamalar**

REİSOĞLU, Seza; (2005, March 10) **Hukuki açıdan Akreditif ve Uygulama
Sorunları** Erişim: 10 Şubat 2006. (WWW document).URL.
<http://www.tbb.org.tr/turkce/dergi/dergi52/4-seza.pdf>

Akreditif Çeşitleri Erişim.11 Nisan 2006. (WWW document).
URL.<http://www.igeme.org.tr/TUR/pratik/Akrdtf.pdf>

www.dtm.gov.tr

www.icc.org.tr

www.iccwbo.org

www.ihracatdunyasi.com

www.hukukcu.com